

Talousarvio 2020



TALOUSSUUNNITELMA 2021—2023

VASTUULLISESTI

—

Ennakoivasti

Ratkaisukeskeisesti

Avoimesti

Välittäen

Kunnanvaltuusto 09.12.2019

Sisällysluettelo

1.	Kunnanjohtajan katsaus	1
2.	Yleisperustelut	3
	Talousarvion rakenne ja sitovuus	3
	Hollolan kuntastrategia	4
	Yleiset taloudelliset lähtökohdat	12
	Hollolan kunnan talousarvion laadinnan perusteet	15
	Väestö ja työllisyys	17
	Henkilöstö	19
	Osallistuva budjetointi	20
3.	Käyttötalousosa	21
	Kunnanhallitus	22
	Konsernipalvelut	23
	Sosiaali- ja terveystaloudet	24
	Hyvinvointivaliokunta	25
	Hyvinvoinnin palvelualue	25
	Elinvoimavaliokunta	27
	Elinvoiman palvelualue	27
	Vesihuoltolaitos	30
4.	Investointiosa	31
5.	Tuloslaskelmaosa	36
6.	Rahoitusosa	41
7.	Hollolan kuntakonserni, konserniyhteisöille asetettavat tavoitteet	43
8.	Vesihuoltolaitoksen erillislaskelmat	46

1. Kunnanjohtajan katsaus

Vuosi 2019

Vuoden 2019 talousarvio hyväksyttiin -1,2 milj. euroa alijäämäisenä. Tilinpäätösennuste lokakuun lopussa on arviolta -4,4 milj. euroa. Heikko kehitys johtuu pitkälti sote-menojen (PHHYKY maksuosuudet) ylityksestä sekä verotulojen romahtamisesta. Lisäksi henkilöstömenot ylittyvät. Tulosta parantaa kuitenkin positiivinen työllisyyskehitys ja arvioitua suuremmat osinkotuotot sekä kiinteistöjen myynnistä saatu satunnainen tuotto.

Vuosi 2020, talous

Vuoden 2020 talousarvio on alijäämäinen -1,1 milj. euroa, mikä on n. 3,3 milj. euroa kuluva vuoden tp-ennustetta parempi.

Tulosta vuoden 2019 tilinpäätösennusteeseen nähden parantaa hyvä verorahoituksen kasvu. Verorahoituksen kasvun arvioidaan yhteensä olevan 8,2 milj. euroa.

Verotulojen arvioidaan olevan 94,9 milj. euroa, missä kasvua n. 3,1 milj. euroa (3,4 %) vuoden 2019 muutettuun talousarvioon nähden. Yleiseen taloudelliseen tilanteeseen nähden kohtuullisen suurta kasvua selittää erityisesti vuoden 2019 verotulojen tilitysten siirtymä sekä arviot palkkaratkaisujen verotuloja korottavasta vaikutuksesta.

Valtionosuuksien on arvioitu olevan 41,5 milj. euroa, mikä on vuoden 2019 talousarviota n. 4,8 milj. euroa (13 %) suurempi. Vuoden 2019 tilinpäätösennustetta valtionosuuksien osalta kuitenkin tulee kasvattamaan hallituksen päätös palauttaa valtionosuuksia jo vuonna 2019 (arviolta n. 1 milj. eur). Tämä huomioiden vuoden 2020 valtionosuuksien kasvu on n. 3,8 milj. euroa.

Toimintatuotot ovat yhteensä n. 28,7 milj. euroa ja ne kasvavat n. 0,1 milj. euroa (0,4 %). Vuonna 2019 saatu maankäyttösopimuskorvauksen poistuminen pienentää toimintatuottojen määrää vuoteen 2019 verrattuna.

Toimintakulut ovat 157,8 milj. euroa ja ne lisääntyvät n. 3,5 milj. euroa (2,3 %).

Sosiaali- ja terveystenon osuudeksi vuonna 2020 on arvioitu 76 milj. euroa, mikä on 1,5 milj. euroa enemmän Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän (PHHYKY:n) elokuun vuoden 2019 kuntaraportoinnin mukaiseen maksuosuuteen nähden. Vuoden 2019 muutetun

talousarvion mukaan PHHYKY:n maksuosuus toteutuu n. 74,5 milj. euron suuruisena, missä kasvua tilinpäätökseen 2018 on 5,3 milj. euroa (+7,7 %). PHHYKY:n arvion mukaan toteutuma saattaa olla 0,5 milj. euroa vielä tätäkin suurempi. Vuoden 2019 osalta alkuperäiseen talousarvioon oli varattu 71,5 milj. euroa.

PHHYKY on vuoden 2019 aikana laatinut useampia sopeutusohjelmia sekä läpivienyt yt-menettely, jonka tuloksena yhtymän henkilötyöpanosta vähennetään 250 henkilötyövuotta. Yt-menettelyllä tavoitellaan 15 milj. euron vuotuisia kustannussäästöjä. Yhtymä päättää syksyn 2019 aikana myös palveluverkosta. Säästöjen kokonaisvaikutusta suhteessa ikääntymisen lisäämään palvelusyntään ja kustannusten kasvuun on vaikea ennakoita.

Kunnallisan palkkaratkaisu ajoittuu keväälle 2020. Palkkaratkaisun ja lomarahaleikkauksen päättymisen johdosta on talousarvioon tehty n. 1 milj. euron (3,1 %) varaus. Henkilöstömenoissa on varattu lisäksi 0,1 milj. euroa enemmän työllistettävien palkkamenoihin.

Poistot ovat n. 8,2 milj. euroa, mikä on edellisvuotta n. 1,0 milj. euroa pienempi.

Investointitaso on poikkeuksellisen korkea vuonna 2020. Investoinnit ovat yhteensä n. 19,3 milj. euroa. Talonrakennusinvestoinnit ovat n. 8.5 milj. euroa, joista merkittävien investointi Hollolan sosiaali- ja terveyskeskus. Maa- ja vesirakentamisen investoinnit ovat puolestaan n. 10,4 milj. euroa. Maa- ja vesirakentamisen investoinnit koostuvat mm. eteläisen kehätien ja siihen liittyvän alue- ja katurakentamisen investoinneista, Hopeakallion ja Paasillan esirakentamisesta ja vesihuollosta, Lehtorannan, Kukonkankaan ja Kiventöyryntien alueiden katu- ja vesihuoltorakentamisesta, Messilän ja Harjunrinteen liikennejärjestelyistä sekä Kartanon ja Kukkilan alueiden katu- ja vesihuollon peruskorjauksista. Irtaimen investoinnit ovat n. 0,5 milj. euroa.

Lainakannan arvioidaan kasvavan n. 62,0 milj. euroon vuoden 2020 aikana ollen n. 2 650 euroa asukasta kohden. Lainamäärän nettokasvu vuonna 2020 on peräti 12,4 milj. euroa. Tämä johtuu tulo- ja verorahoituksen riittämättömyydestä suhteessa korkeaan investointitasoon nähden.

Vuoden 2020 toiminta

Kuntastrategiassa määriteltyjen painopisteiden mukaisesti vuoden 2020 toimintaan liittyvät panostukset näkyvät erityisesti palvelujen kehittämisessä; palvelukulttuurin yhtenäistämässä, asiakastyön ja palveluprosessien kehittämisessä (päivähoito, yritystontit). Asumisen Hollolan osalta painotus on joukkoliikenteen ja ulkoilureitien kehittämisessä sekä hiilineutraalisuus-tavoitteen mukaisissa toimenpiteissä. Työn Hollola osalta hallitusohjelman mukaiseen työllisyyskokeilu-hankkeen osallistumisena. Tavoitteena on hakea ja kehittää uudenlaisia, entistä vaikuttavampia työllisyyspalveluja lyhentää näin työttömien määrää ja työttömyyden kestoja. Yhteisöllisen kirjaston rakentuminen ja käyttöönotto 2020 muuttaa kunnan tekemisen tapoja ja tiivistää yhteistyötä niin järjestöjen kuin kuntalaisten kanssa.

Valtuusto on linjannut 17.6.2019 palveluverkkotarkastelun toteuttamisesta kevääseen 2020 mennessä. Palveluverkkoesityksellä pyritään varautumaan väestörakenteessa tapahtuviin muutoksiin. Tällä tarkoitetaan väestön ikääntymistä sekä lasten määrän vähentymistä. Oppilasmäärän väheneminen vähentää merkittävästi valtionosuuksia samanaikaisesti, kun ikääntymisen tuomat kustannukset kasvavat. Tämä tarkoittaa nykyisen palveluverkon tarkastelua suhteessa tarpeisiin sekä kunnan taloudellisiin resursseihin.

Tulevaisuus

Kunnan toimintaympäristö on turbulenttivaiheessa. Käynnissä on kolme samanaikaista ja suurta rakenteellista muutosta: ikääntyminen, syntyvyyden romahdus ja kaupungistuminen. Näillä muutoksilla on vaikutusta

käytännössä kaikkiin kuntiin. Kuntien rahoituspohjan näkökulmasta olennainen kysymys on, syntykö sote-uudistus ja jos syntyy, milloin ja millaisella rahoitusmallilla.

Valtakunnallinen iso kuva samoin kuin kuntien tulevaisuus on haasteellinen; verorahoituspohja heikkenee ja taloudellisen kasvun kaikki panokset on ohjattava ikääntymisen tarpeisiin. Samaan aikaan nousee kymmenittäin uusia, perusteltuja tarpeita ja toiveita esiin, joihin ei ole löydettävissä rahoitusta Kuntalain tasapainoisen talouden näkökulmasta. Realiteetit joudutaan ottamaan huomioon. Kunnanvaltuusto on 17.6.2019 kokouksessaan linjannut sekä kasvua tukevia että säästöjä etsiviä ratkaisuja pitkälle tulevaisuuteen. Taloussuunnitelmavuodet ovat vahvan alijäämäisiä, mikä tarkoittaa sitä, että kokonaiskuvan tarkentuessa kevään 2020 aikana on edelleen pohdittava taloutta tasapainottavia toimenpiteitä.

Kunnan tulevaisuusinvestoinnit kohdentuvat vahvasti työpaikkoihin ja palveluihin. Kehätien yritysalueisiin liittyvät investoinnit sekä sosiaali- ja terveystaloudet kunta-keskuksen alueella turvaava, sosiaali- ja terveyskeskuksen rakentamisen käynnistäminen ovat erittäin merkittäviä tulevaisuusinvestointeja. Vetovoimaisimmille alueille on kaavoitettu tontteja ja rakennetaan infraa. Kunta on myös tehnyt merkittäviä tulevaisuusinvestointeja. Kunnan oppilaista yli 75 % käy koulua 2010-luvulla rakennetuissa uusissa oppimisympäristöissä.

Hollolassa 5. marraskuuta 2019

Päivi Rahkonen
Kunnanjohtaja

2. Yleisperustelut

Talousarvion rakenne ja sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan talousarvio on laadittu kuntalaissa esitetyllä rakenteella.

Yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä kunnallistalouden kehitykseen, kunnan strategia ja strategiset tavoitteet sekä palvelualueiden toiminnalliset tavoitteet.

Käyttötalousosa sisältää palvelualuekohtaiset talousarviot. Palvelualueiden suunnitelmat sisältävät myös toiminnan kuvauksen, toimintaympäristön muutokset ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

Tuloslaskelmaosassa esitetään kunnan kokonaistalouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä suunnitelman mukaiset poistot.

Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja -tulot, jotka talousarviovuoden osalta eritellään hankekohtaisesti.

Rahoitusosassa esitetään tulo-rahoituksen riittävyyden lisäksi meno- ja tuloarviona pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman.

Käyttötalouden osalta sitovuustasoksi on kaikkien palvelualueiden osalta määritelty nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus (=nettomeno).

Investointien sitovuustaso on esitetty investointiosassa. Investointien osalta on käytössä myös nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus.

Sitovuustasot valtuustoon nähden on esitetty alla olevassa taulukossa.

KÄYTTÖTALOUSOSA	SITOVATASO
Konsernipalvelut	toimintakate
Sosiaali- ja terveystaloudet	toimintakate
Hyvinvoinnin palvelualue	toimintakate
Elinvoiman palvelualue, pl. vesihuolto	toimintakate
Vesihuoltolaitos	tilikauden ylijäämä (alijäämä)
TULOSLASKELMAOSA	SITOVATASO
Korkotulot ja menot	nettoarvio
Muut rahoitustulot ja menot	nettoarvio
Verotulot	arvio
Valtionosuudet	arvio
RAHOITUSOSA	SITOVATASO
Antolainat	nettoarvio
Lainanotto ja lyhennykset	nettoarvio
INVESTOINTIOSA	SITOVATASO
Valtuustoon nähden sitovat tasot	
Maa-alueet, hankinnat	Investointisuunnitelman loppusumma
Kadunrakennus ja muut yleiset alueet	Investointisuunnitelman loppusumma
Eteläinen kehätie	Investointisuunnitelman loppusumma
Vesihuoltolaitos	Investointisuunnitelman loppusumma
Talorakennus, perusparannukset	Investointisuunnitelman loppusumma
Talorakennus, korvaus- ja uusinvestoinnit	Investointisuunnitelman loppusumma
Arvopaperit ja osuudet	Investointisuunnitelman loppusumma
Irtain omaisuus	Investointisuunnitelman loppusumma
Hallitukseen nähden sitovat tasot	
Kadunrakennus	Hankekohtaiset yli 2,0 milj. euron investoinnit
Talorakennusinvestoinnit	Hankekohtaiset yli 2,0 milj. euron investoinnit

Hollolan kuntastrategia

Hollolan valtuusto hyväksyi huhtikuussa 2018 kuntastrategian vuosille 2018—2025. Strategian mukaan kunnan visio on olla paras kunta yrittäjälle, kumppani tekijälle, paras palveluiltaan ja asumisen kuntana. Kunnan arvopohja nojaa vahvasti vastuulliseen toimintaan ja keskiössä on hyvinvoiva kuntalainen.

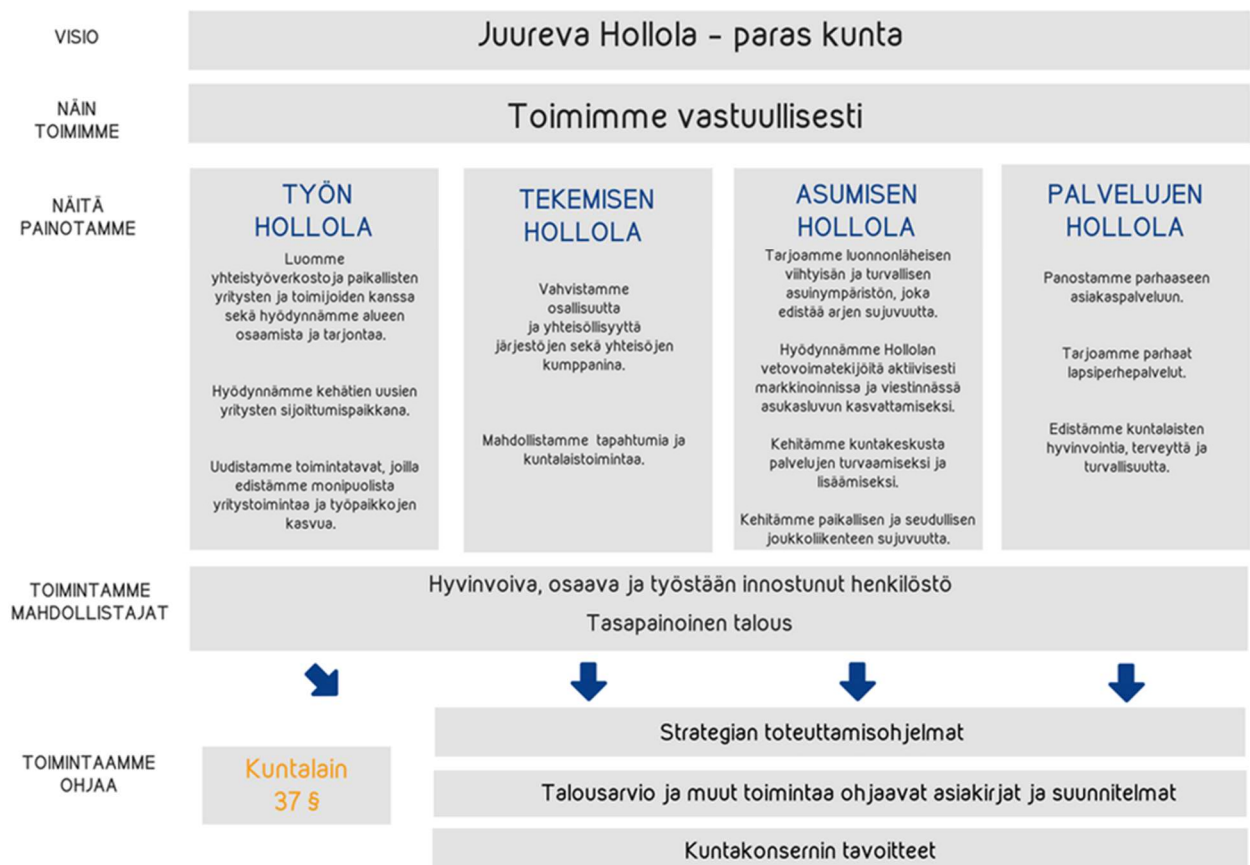
Toiminnalliset tavoitteet vuoden 2020 talousarviossa

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamisen turvataan.

Toiminnallisten tavoitteiden tarkoituksena on ohjata toimintaprosessia ja taloudellisten tavoitteiden puolestaan ohjata kunnan tulo- ja pääomarahoitusta sekä resurssien jakoa. Toiminnalliset tavoitteet esitetään ja niihin osoitetaan tarvittavat resurssit talousarvion ja -suunnitelman käyttötalous- ja investointiosissa.

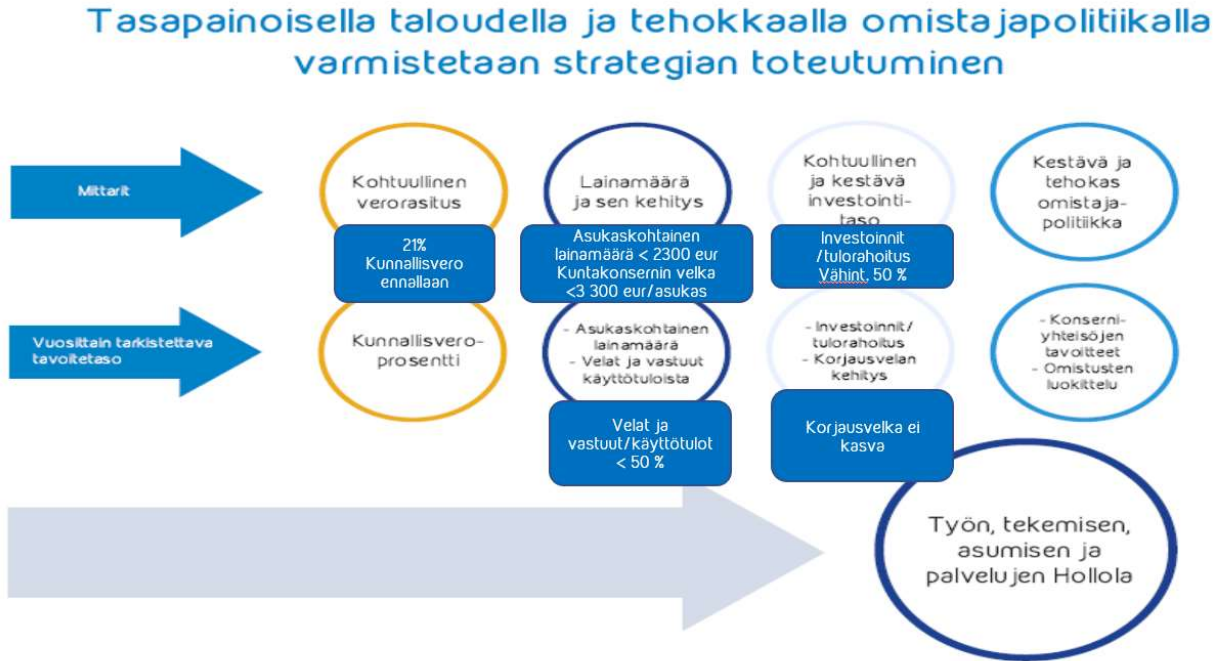
Kuntakonsernin tytäryhteisöjen tulee toimia kunnan valtuuston strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen. Kuntakonsernin tytäryhteisöille asetetaan talousarviossa tavoitteet kuten kunnan omille toiminoille. Tytäryhteisön tulee omassa tavoiteasetannassaan kuvata, miten yhtiö tukee toiminnallaan kunnan strategian toteutumista. Konserniyhtiöille asetetut tavoitteet esitetään luvussa 7.

Kehitämme kuntalaisen hyvinvointia ja kunnan elinvoimaa näillä tavoitteilla

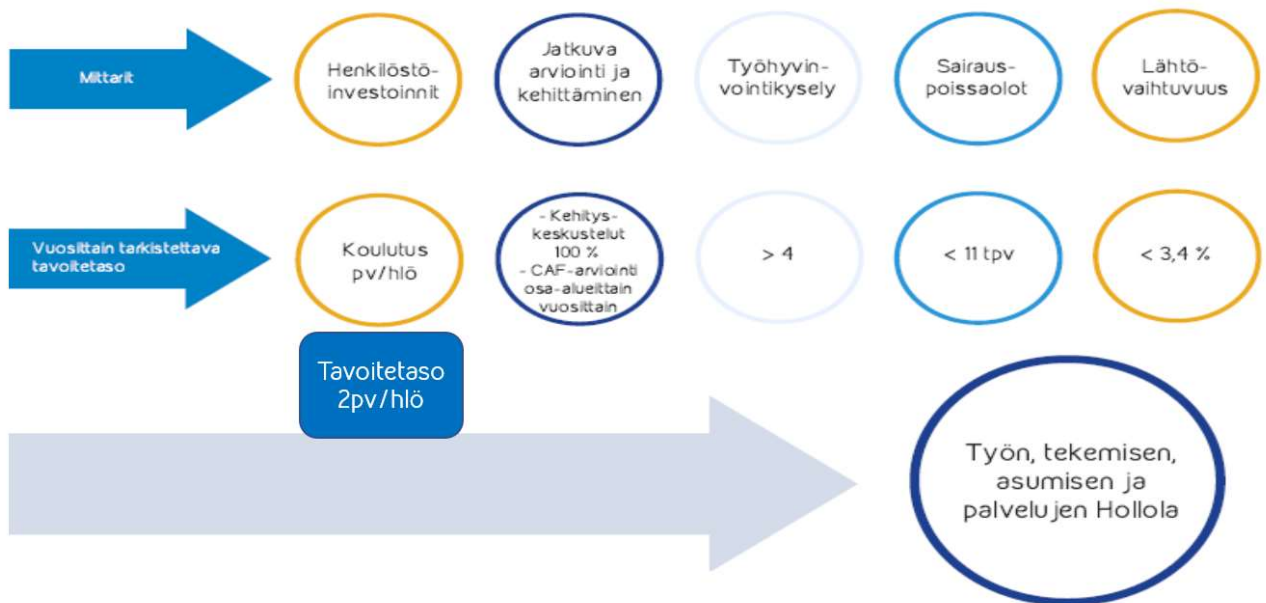


Strategian toteutumisen mahdollistaja

Strategian toteutumisen mahdollistajana on tasapainoinen talous sekä hyvinvoiva, osaava ja innostunut henkilöstö. Näiden mahdollistajien osalta on määritelty seuraavat tunnusluvut/mittarit.



Osaavalla, aktiivisesti kehittyvällä ja hyvinvoivalla henkilöstöllä varmistetaan strategian toteutuminen



Toiminnalliset tavoitteet - Työn Hollola

Palvelualue		Konsernipalvelut	
Strategian tavoite		Luomme yhteistyöverkostoja paikallisten yritysten ja toimijoiden kanssa sekä hyödynämme alueen osaamista ja tarjontaa.	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Luomme uusia yhteistyön muotoja mm. markkinoinnin osalta ja hyödynämme olemassa olevat yhteistyöverkostot		Erilaisten yhteistyökumppanien lkm kasvattaminen	Talusojohtaja
Palvelualue		Hyvinvoinnin palvelualue	
Strategian tavoite		Luomme yhteistyöverkostoja paikallisten yritysten ja toimijoiden kanssa sekä hyödynämme alueen osaamista ja tarjontaa.	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Palvelusetelin käytön lisääminen		Käytettyjen palvelusetelien lukumäärä > 71	Palvelupäälliköt
Palvelualue		Elinvoimanpalvelualue	
Strategian tavoite		Luomme yhteistyöverkostoja paikallisten yritysten ja toimijoiden kanssa sekä hyödynämme alueen osaamista ja tarjontaa.	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Vahvistamme paikallisten yritysten ja kunnan välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä		Verkostoamukahvit järjestetty 2 kertaa/vuosi Kunnan yrittäjäpäivät järjestetty vuosittain	Elinkeinopäällikkö
Palvelualue		Elinvoimanpalvelualue	
Strategian tavoite		Hyödynämme kehätien uusien yritysten sijoittumispaikkana.	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Maanhankinta Kehätien länsipäästä tulevia yritysalueita varten		Tarjouskierrokset kohdennettuiden maa-alueiden omistajille tehty 2019. Päätös etenemisestä valtuustossa 4/2020.	Kehitys- ja kaavoitus-päällikkö
Maanhankinta Kehätien itäpäästä tulevia yritysalueita varten		Kehätien itäpään maanhankinnan toimenpidesuunnitelma valmis 9/2020 ja kohdennettujen maa-alueiden omistajille tarjoukset tehty 12/2020.	Kehitys- ja kaavoitus-päällikkö
Hyödynämme vahvasti VT12 valmistumista ja Hollolan logistista sijaintia vetovoimatekijänä markkinoinnissa.		2-3- yritystontin myyntiä tai vuokrausta/vuosi ja varauksia/tavoitteellisia neuvotteluja käynnissä >5 Markkinavuoropuhelua / rakentajien, investorien ym. Yhteistyökumppaneiden kanssa teemallisia tapahtumia 1-2	Elinkeinopäällikkö
Palvelualue		Elinvoimanpalvelualue	
Strategian tavoite		Uudistamme toimintatavat, joilla edistämme monipuolista yritystoimintaa ja työpaikkojen kasvua	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Yritysten kasvu-/kehittämisaapua (Ladec + elinkeinopalvelut), työvoiman saatavuuden parantaminen ja Hollolan kiinnostavuuden lisääminen työssäkäyntikuntana		Ladec-yhteistyö, perustamis- ja kehittämispalvelut, yritys-, oppilaitos-, ym. sidosryhmä ja hankeyhteistyö. Elinvoimakahvit ja teematilaisuudet >4. Oppilaitos/yritystilaisuuksia >2 ja hankeosalistumisia >1	Elinkeinopäällikkö
Lisäämme yhteistyötä yritysten kanssa mm. kuntalisän markkinointi.		Työttömyysaste alle 5% vuonna 2023, vuodelle 2020 tavoite 6,5%	Työllisyysvastaava

Toiminnalliset tavoitteet - Tekemisen Hollola

Palvelualue		Konsernipalvelut
Strategian tavoite		Vahvistamme osallisuutta ja yhteisöllisyyttä järjestöjen sekä yhteisöjen kumppanina
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso) Vastuutaho
Mahdollistamme ja tuemme tapahtumia ja omaehtoisen toiminnan muotoja		Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tapahtumiin/tilaisuuksiin avustus käytössä Hyvinvointikoordinaattori
Ikäihmisiin kohdistuvien toimenpiteiden lisääminen yhdessä järjestöjen kanssa		Uusia toimintamuotoja vähintään 2 Hyvinvointikoordinaattori
Osallisuusohjelman toteuttaminen		Osallisuusohjelman täytäntöön vieminen Talousjohtaja
Palvelualue		Hyvinvoinnin palvelualue
Strategian tavoite		Vahvistamme osallisuutta ja yhteisöllisyyttä järjestöjen sekä yhteisöjen kumppanina.
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso) Vastuutaho
Panostamme vapaa-aikapalvelujen kokonaisuuteen mm. ennaltaehkäisevissä palveluissa ja osallisuusmallien luomisessa.		Toteutuneet yhteistyömallit /sopimukset Vapaa-aikapääällikkö
Toimimme yhteistyössä ja haemme kumppanuuksia keskeisten hyvinvoinnin, terveydenedistämisen ja elinvoiman tavoitteiden saavuttamiseksi.		Jaettavien toiminta- ja tapahtuma-avustusten määrä hollolalaisille yhteisöille 109 000 euroa. Vapaa-aikapääällikkö
Palvelualue		Hyvinvoinnin palvelualue
Strategian tavoite		Mahdollistamme tapahtumia ja kuntalaistointia. Strategian tavoite
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso) Vastuutaho
Tarjoamme maksutta tiloja paikallisille toimijoille hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti.		Suunniteltujen tapahtumien ja kuntalasitoiminnan määrä >100/vuosi Vapaa-aikapääällikkö
Mahdollistamme ja tuemme tapahtumia ja omaehtoisen toiminnan muotoja.		Eri käyttäjien varaamien vuorojen määrä > 12 500 kertaa/vuosi Vapaa-aikapääällikkö

Toiminnalliset tavoitteet - Asumisen Hollola

Palvelualue		Konsernipalvelut	
Strategian tavoite		Hyödynnämme Hollolan vetovoimatekijöitä aktiivisesti markkinoinnissa ja viestinnässä asukasluvun kasvattamiseksi	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Tuomme Hollolaa positiivisesti esille aktiivisessa viestinnässä ja markkinoinnissa		Viemme v. 2019 laadittavan brändikirjan ja markkinointiohjelman toimenpiteitä aktiivisesti käytäntöön, brändin lanseeraus	Talusojohtaja
Palvelualue		Elinvoimanpalvelualue	
Strategian tavoite		Tarjoamme luonnonläheisen viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön, joka edistää arjen sujuvuutta.	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Kannustamme ympäristöystävällisyyteen		Hollolan vesistövisio 2025 - ohjelman toteuttaminen. Vesistövisio tunnetuksi tekeminen ja osallistaminen. Vesistöyön osallistajat, roolit, resurssit ja yhteistyömuodot selvitettyinä 2020 aikana. Vähä-Tiilijärven kunnostustarpeet ja -toimenpiteet suunniteltuina 2020 aikana.	Johtava rakennustarkastaja ja ympäristösihteeri
Maanhankinta tulevia asuntoalueita, katuverkkoa ja palvelualueita varten Kukkilassa ja Nostavassa.		Kukkilasta Peltotien jatkeen, vt 24 risteuksen, kaupallisten palveluiden alueen ja asuinalueen laajennuksen alueilta tehty ostarjoukset keskeisiltä osa-alueilta 3/2020. Maanhankinnan toteuttamisesta päätös Kukkilan osa-alueilta valtuustossa 6/2020. Nostavan tulevaisuuden asuin- ja keskustan osa-alueilta tarjoukset maanomistajille ja maanhankinnan etenemisestä päätös valtuustossa 6/2020. Maanhankinnan jatkamisesta ja tonttireservin kaavoittamisesta toimenpidesuunnitelma valmis 10/2020	Kehitys- ja kaavoitus-päällikkö
Palvelualue		Elinvoimanpalvelualue	
Strategian tavoite		Kehitämme kuntakeskusta palvelujen turvaamiseksi ja lisäämiseksi	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Laadimme keskustan kehittämishojelman, missä painopiste on uudisrakentamisen käynnistymisessä, palvelujen monipuolistamisessa sekä viihtyvyyden ja toiminnallisuuden lisäämisessä.		Keskustan kehittämishojelma on valmis 10/2020.	Kehitys- ja kaavoitus-päällikkö
Palvelualue		Elinvoimanpalvelualue	
Strategian tavoite		Kehitämme paikallisen ja seudullisen joukkoliikenteen sujuvuutta.	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide		Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Kehitämme seudullista joukkoliikennettä.		Seudullisen joukkoliikenteen kehittäminen yhteistyössä palvelualueiden ja LSL:n kanssa. Matkustajamääräseuranta ja asiakastytyväisyyskyselyt tehty 2020. Matkustajamääräseuranta, LSL-seudullinen tavoite (esim. + 2 %)	Kuljetuskoordinaattori/LSL

Toiminnalliset tavoitteet - Palvelujen Hollola

Palvelualue	Konsernipalvelut	
Strategian tavoite Talousarvioon sisältyvä tavoite/ toimenpide	Panostamme parhaaseen asiakaspalveluun Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Edistämme ja hyödynnämme digitalisaation mahdollisuuksia	Uusia robotisoitavia toimintaprosesseja 2 kpl/vuosi.	Tietohallintopäällikkö
Kehitämme toimintaamme ja palvelujamme asiakkaan/kuntalaisen osallisuutta hyödyntäen	Asiakaslähtöisten digitaalisen palveluiden kehittäminen (vähint. 1)	Tietohallintopäällikkö
Johdamme ja kehitämme henkilöstön osaamista suunnitelmallisesti	Osaamisen johtamisen kehittämissuunnitelman laatiminen ja ohjelman toteuttaminen (ml. Esimiestyön kehittäminen)	Henkilöstöpäällikkö
Teemme verkkopalveluistamme saatavat	Saavutettavuusauditointi ja sen suositusten käyttöönotto	Hallintopäällikkö ja tietohallintopäällikkö
Tiedonhallinnan kehittäminen	Tiedonhallintamalli laadittu	Hallintopäällikkö ja tietohallintopäällikkö
Palvelualue	Elinvoimanpalvelualue	
Strategian tavoite Talousarvioon sisältyvä tavoite/ toimenpide	Edistämme kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Kehitämme luontoreitistöjä	Toteutamme yhden luontoreitin (Suokierros Kintterönsuon maisemissa) vuoden aikana.	Kuntatekniikan päällikkö
Palvelualue	Elinvoimanpalvelualue	
Strategian tavoite Talousarvioon sisältyvä tavoite/ toimenpide	Panostamme parhaaseen asiakaspalveluun Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Toteutamme asiakaskyselyt yhteisesti sovitun toimintamallin mukaan	Sovitussa aikataulussa kerran vuodessa/joka toinen vuosi	Kyselyn vastuuhenkilöt
Teemme suunnitelman viraston toimintojen siirtämisestä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.	Etenemissuunnitelma on valmis 6/2020	Elinvoimajohtaja

Palvelualue	Hyvinvoinnin palvelualue	
Strategian tavoite Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Panostamme parhaaseen asiakaspalveluun Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho
Kehitämme uusia palvelumalleja ja teemme palveluprosesseista läpinäkyviä ja sujuvia.	Kohtaamisten määrä etsivässä nuorisotyössä > kohtaamisten määrä 146 edellisellä hankekaudella 1.9.2018 -31.8.2019. Koulunuoristyön kehittäminen. Lähtötaso: v 2019 intensiiviryhmätyö, kompassitunnit 5 -luokkalaistalle, tavoitetaso: tarjota nuorisotyön prosesseja kattavammin 3 – 9 -luokkalaistalle. Työpajatoiminnan vakiinnuttaminen, alkanut v 2019 keväällä.	HYVA-johtoryhmä
Kehitämme toimintaamme ja palvelujamme asiakkaan/kuntalaisen osallisuutta tukien.	Asiakasfoorumien järjestäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (tavoitetaso 2/vuosi). Nuorisovaltuustotoiminta, Lapsiparlamentti 2 kertaa/vuosi, 9.-luokkalaisten vaikuttamispäivä.	HYVA-johtoryhmä
Arvioimme palveluitamme säännöllisesti ja kehitämme palveluja saadun palautteen pohjalta.	Säännöllinen palautteen kerääminen. Maakunnallinen esi- ja perusopetuksen kysely (asteikko 1-10, v 2018 huoltajien antama arvosana esiopetus 8,74 ja perusopetus 8,23). Arviointi ja toiminnan kehittäminen (CAF).	HYVA-johtoryhmä
Edistämme ja hyödynnämme digitalisaation mahdollisuuksia.	Digitaalisten palvelujen ja välineiden määrän kasvu. Seudullinen tavoite perusopetuksessa: 1 laite/ 3 oppilasta. Hollolan lähtötaso 1 laite/3 opp., tavoitetaso nykytilan parantaminen. Varhaiskasvatuksen tavoite TVT-suunnitelma (tieto- ja viestintäteknologia) valmis.	HYVA-johtoryhmä
Palvelualue	Hyvinvoinnin palvelualue	
Strategian tavoite Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Tarjoamme parhaat lapsiperhepalvelut Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Strategian tavoite Vastuutaho
Tarjoamme lapsen kehitystä tukevat, oikea-aikaiset palvelut.	Tuntikehys yli valtakunnallisen keskitason (Kouluikkuna). Tuntikehityksen lähtötaso on 1,9 vvh/oppilas. Varhaiskasvatuspaikka järjestyy < 15 pv. asiakkaan tarpeen mukaan.	HYVA-johtoryhmä
Panostamme varhaiseen puuttumiseen ja tuen oikea-aikaiseen antamiseen.	Terveelliset ja turvalliset oppimisympäristöt ja tilat varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. (lähtötaso: ei toteudu, tavoite: toteutuu) Esi- ja perusopetuksen oppilaan tuen asiakirjat ovat ajan tasalla ja tukitoimet toteutuvat suunnitellusti (tavoitetaso 100 %, tarkastus tilastointipäivä 20.9.) Jatko-opintopaikan saaneiden määrä 100% (lähtötaso 98 %) Varhaiskasvatuksen tuen asiakirjat ovat ajan tasalla ja tukitoimet toteutuvat suunnitellusti (arvioidaan yhdessä huoltajien kanssa).	HYVA-johtoryhmä

Strategian täytäntöönpanoa tukevat erillisohjelmat

poikkihallinnollisia ja tulevat siten vaikuttamaan kaikilla palvelualueilla.

Toiminnallisten tavoitteiden lisäksi strategian täytäntöönpanoa varten toteutetaan taloussuunnitelmakaudella seuraavia erillisohjelmia. Ohjelmista osa on ns.

Erillisohjelmat	KUNNANHALLITUS/KONSERNIPALVELUT
Talous	Talouden tasapaino-ohjelma
	Investointi- ja rahoitusohjelma vuoteen 2030
	Omistaja- ja konserniohjausohjelma
Henkilöstö	Henkilöstöohjelma
	Hyvinvointiohjelma
	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma
Muut	Laadunhallinnan kehittämisohjelma
	Hyvinvointisuunnitelma
	Demokratiaohjelma/Osallisuusohjelma
	Viestintä- ja markkinointiohjelma
	Tiedonhallinnan kehittäminen/Tiedolla johtamisen kehittämisohjelma
	Digitalisaatio-ohjelma

Erillisohjelmat	HYVINVOINNIN PALVELUALUE
Varhaiskasvatus	Joustavat oppimisympäristöt – Mun päiväkot
Perusopetus	Koulukiusaamisen ehkäisy – Verso ja KivaKoulu
	Digitalisaatio – Digiopie ja TVT mentorit
	Toimintakulttuuri ja osallisuus – Tutor opettajat
Vapaa-aikapalvelut	Syrjäytymisen ehkäisy – Etsivä nuorisotys
	Osallisuuden tukeminen
	Yhteisöllisyyden tukeminen – Yhteisöllinen kirjasto

Erillisohjelmat	ELINVOIMAN PALVELUALUE
Kehitys- ja kaavoitus	Strateginen yleiskaava
	Asunto-ohjelma
	Kaavoitusohjelma
	Kuntakeskuksen kehittämisohjelma
	Joukkoliikenteen kehittämisohjelma
Kuntatekniikka	Etelä P-H liikenneturvallisuusohjelma
	Kenttä- ja ulkoilureitistöohjelma, uimarannat, leikkipaikkojen priorisointisuunnitelma
Rakennus- ja ympäristön valvonta	Vesistöjen ja lähiluonnon virkistyskäyttöarvojen edistämishjelma
Vesihuolto	Vesihuollon kehittämissuunnitelma
Ruoka- ja siivouspalvelut	Toiminnan kehittämissuunnitelma
Elinkeinopalvelut	Elinkeino- ja työllisyysohjelma
	Nuorten yrittäjäkasvatustoiminnan edistäminen
	Matkailuyrittäjäverkoston kehittäminen
Työllisyyspalvelut	Elinkeino- ja työllisyysohjelma
	Nuorten työllistämishjelma
	Pitkään työttömänä olleiden aktivointiohjelma

Yleiset taloudelliset lähtökohdat

Yleinen taloudellinen kehitys

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen (syksy 2019) mukaan talouskasvu näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä huolimatta kansainvälisen talouden heikoista uutisista. Kotimainen kysyntä ylläpitää talouskasvua tulevina vuosina. Yksityisten investointien ja kulutuksen kasvu hidastuu epävarman ulkoisen ympäristön heijastuessa suomalaisten yritysten ja kuluttajien odotuksiin. Julkisen kulutuksen ja investointien merkitys BKT:n kasvulle korostuu varsinkin ensi vuonna.

Julkisen talouden menot ovat pysyneet koko korkeasuhdanteen ajan tuloja suurempina. Julkisessa taloudessa on rakenteellinen alijäämä, joka ennusteen mukaan kasvaa lähivuosina. Julkista taloutta heikentävät vaimeneva talouskasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset.

Vuonna 2019 Suomen BKT kasvaa 1,5 %. Viennin kasvu on vaisua Euroopan talousnäkyminen säilyessä

epävarmoina. Asuinrakennusinvestoinnit supistuvat, mutta myös tuotannollisten investointien kasvu hidastuu kansainvälisen talouden suhdanteen heikentyessä. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu ansiotason nousun sekä korkean työllisyyden tukemana.

BKT kasvaa 1,0 % v. 2020 ja 0,9 % v. 2021. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu kotitalouksien säästämisasteen noustessa. Investointien osuus BKT:sta laskee. Keskeisten talouksien väliset kauppajännitteet heijastuvat maailmankauppaan ja vaikuttavat välillisesti Suomen vientiin.

Talouskasvun hidastuminen ja nimellispalkkojen nousu alkavat asteittain heikentää työllisyyden kasvua. Työllisyysaste nousee 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä työikäisen väestön edelleen vähentyessä. Työttömyysaste laskee hitaasti 6,2 prosenttiin v. 2021.

	2017	2018	2019**	2020**	2021**	2022**	2023**
BKT markkinahintaan, määrän muutos,%	3,1	1,7	1,5	1,0	0,9	0,9	0,7
Bruttokansantuote, mrd. euroa	226	234	242	249	257	264	271
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,7	1,1	1,1	1,4	1,7	1,7	1,7
Työttömyysaste, %	8,6	7,4	6,5	6,3	6,2	6,3	6,5
Työllisyysaste, %	69,6	71,7	72,5	73,0	73,4	73,4	73,1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,8	-1,0	-1,4	-1,5	-1,5	-1,4
Valtio	-1,8	-1,2	-0,9	-1,2	-1,1	-1,0	-0,9
Paikallishallinto	-0,2	-0,9	-1,2	-0,9	-1,1	-1,2	-1,2
Sosiaaliturvarahastot	1,3	1,3	1,0	0,8	0,7	0,6	0,7
Rakenteellinen jäämä, suhteessa BKT:een, %	-0,8	-1,0	-1,3	-1,4	-1,6	-1,6	-1,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	60,8	58,9	58,8	58,8	59,7	60,6	61,6
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	46,8	44,8	44,4	43,9	44,3	44,5	44,9
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta ¹	0,2	0,3	0,3	0,1	0,2	0,1	0,0

1) Arvioitu EU:n yhteisellä menetelmällä

Kuntatalous

Paikallishallinnon rahoitusasema oli viime vuonna kansantalouden tilinpidon tietojen mukaan 0,9 % alijäämäinen suhteessa bruttokansantuotteeseen. Paikallishallinnon alijäämä syvenee edelleen kuluvana vuonna. Menoja kasvattavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvun lisäksi mm. kunta-alan palkankorotukset ja kilpailukyky sopimuksen lomarahaleikkauksen päättäminen, jonka vaikutus näkyy suurimmaksi osaksi jo v. 2019. Myös investointimenot jatkavat kasvuaan, sillä sairaaloiden ja koulujen rakentaminen sekä infrainvestoinnit jatkuvat vilkkaana. Paikallishallinnon tulot kasvavat menoja selvästi hitaammin.

Väestön ikääntyminen lisää paikallishallinnon sosiaali- ja terveyspalvelujen menoja n. 1,2 prosentilla vuosittain. Syntyvyyden kääntyminen laskuun puolestaan vähentää laskennallisesti varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelujen tarvetta. Yhteensä palvelutarpeen kasvun arvioidaan lisäävän paikallishallinnon kulutusmenoja keskimäärin 0,5 % vuodessa. Koulutustarpeen vähenemisen vaikutusta on kuitenkin hieman pehmennetty kehitysarviossa, sillä päiväkotien ja koulujen määrän uudelleenmitoittamisen arvioidaan realisoituvan laskennallista arviota hitaammin.

Palvelutarpeen kasvun lisäksi paikallishallinnon kulutusmenoja kasvattavat hallituksen päätösperäiset toimet. Pääministeri Rinteen hallitus lisää ja laajentaa kuntien tehtäviä ja velvoitteita kohdentamalla merkittäviä lisäpanostuksia sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä koulutukseen. Keskeisiä toimia ovat muun muassa oppivelvollisuuden pidentäminen, vanhuspalveluiden henkilöstömitoituksen kasvattaminen ja peruspalvelujen saatavuuden parantaminen. Hallitusohjelman pysyvät menolisäykset on suunniteltu toteutettavaksi etupainotteisesti, ja niiden arvioidaan kasvattavan paikallishallinnon kulutusmenoja vuoden 2023 tasossa n. 550 milj. eurolla.

Hallitusohjelman kertaluonteiset menolisäykset lisäävät kuntatalouden menoja vuosittain keskimäärin 200 miljoonalla vuosina 2020–2022. Kuntatalouden kannalta rahallisesti merkittävimmät kertaluonteiset panostukset on kohdennettu perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmiin sekä ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa maaliskuun 2020 loppuun saakka. Työttömyysasteen lasku lähelle rakenteellisen työttömyyden tasoa lisää työmarkkinoiden kireyttä, mikä vahvistaa palkankorotuspaineita ja synnyttää työvoimakapeikkoja talouteen. Tämän arvioidaan nostavan kansantalouden ansiokehitystä. Kehitysurassa kunta-alan ansiokehityksen on oletettu mukailevan koko kansantalouden, vajaan 3 %:n vuotuista ennustettua ansiokehitystä. Työmarkkinoiden kireys näkyy jo kunta-alalla, sillä TEM:in ammattibarometrin mukaan työnantajilla on pulaa muun muassa sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoista. Toisaalta palkankorotuspaineita hillitsee hidastuva talouskasvu. Koska

henkilöstökulut muodostavat paikallishallinnon suurimman kuluerän, on palkkaratkaisuilla suuri merkitys paikallishallinnon talouden kehitykselle.

Paikallishallinnon investointien taso pysyy korkealla koko ennustejakson, sillä käynnissä olevat rakennushankkeet ovat monivuotisia ja investointipaineet pysyvät merkittävänä. Sosiaali- ja terveyspalvelujen rakennuksiin ja kouluihin myönnettyjen rakennuslupien määrä on edelleen kasvussa, ja aloituksia on siten odotettavissa lisää. Toisaalta suhdannetilanteen heikkeneminen ja kuntatalouden synkät näkymät voivat viivästyttää lopullisia investointipäätöksiä.

Paikallishallinnon rahoitusasema kohenee hieman v. 2020 kuluvasta vuodesta, mutta koheneminen on väliaikaista ja sitä selittävät mm. ajoitukselliset tekijät. Etenkin valtionapujen nopein kasvu kohdistuu vuoteen 2020. Valtionapuja kasvattavat kilpailukyky sopimukseen liittyvien leikkausten osittainen poistuminen, valtionosuusindeksin jäädytyksen päättymisen ja verokompensaatioiden kasvu. Valtionapujen muutos ei kokonaisuudessaan merkitse paikallishallinnon vahvistumista, vaan merkittävä osa valtionapujen kasvusta vastaa joko muiden tulojen vähennystä tai kustannusten kasvua. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaan valtionosuus uuteen tai laajenevaan tehtävään on 100 %. Lisäksi hallitusohjelman mukaan kuntien tehtäviä ja velvoitteita lisääviin tai laajentaviin toimenpiteisiin osoitetaan täysi valtionrahoitus tai vastaavasti muita tehtäviä tai velvoitteita poistetaan. Siksi pääministeri Rinteen hallituksen toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on arvioitu tässä vaiheessa likimain neutraaliksi. Vaikka hallituksen toimet lisäävät kuntien menoja, kasvavat niihin liittyvät valtionavut lähes yhtä paljon.

Myös verotulojen kasvua kiihdyttää ensi vuonna kertaluonteinen tekijä, kun sivutoimen palkoista maksettavien veronpalautusten odotetaan vähenevän. Vuosina 2021–2023 verotulojen kasvua ylläpitää mm. ansiotason kasvu. Paikallishallinnon tulojen kehitys ei riitä parantamaan paikallishallinnon talouden tilaa, sillä investoinnit pysyvät mittavina ja sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelutarve jatkaa väestön ikääntymisen vuoksi kasvuaan. Paikallishallinnon alijäämä syvenee vuosina 2021–2023. Paikallishallinnon talouden vahvistuminen edellyttää tuottavuutta lisääviä toimia ja rakenteellisia uudistuksia sekä kuntien ja kuntayhtymien omia sopeutustoimia. Koska mahdollisuudet menopuolen sopeutukseen on erityisesti pienimmissä kunnissa usein jo käytetty, kohdistuu kunnallisveroprosentteihin lähivuosina huomattavaa korotuspainetta.

Lähde: VM taloudellinen katsaus syksy 2019

Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys

Valtionosuudet

Valtion talousarvioesityksessä kuntien valtionapuihin osoitetaan yhteensä 11,6 mrd. euroa vuonna 2020. Valtionavut kasvavat vuodelle 2019 budjetoidusta n. 8 %.

Laskennallisiin valtionosuuksiin ehdotetaan yhteensä 8,1 mrd. euroa, mikä on n. 16 % vuodelle 2019 budjetoitua vähemmän. Tästä 7,1 mrd. euroa kohdistuu peruspalveluiden valtionosuuteen ja 1 mrd. euroa opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuteen. Valtionosuuksien aleneminen johtuu siitä, että aiemmin kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyneet verotulomenetysten kompensatiot maksetaan jatkossa erilliseltä määrärahamomentilta eikä niitä lueta enää valtionosuuksiksi. Mikäli kompensatiot otetaan huomioon, kasvaa kuntien rahoitus vuodesta 2019 vuoteen 2020 n. 600 milj. euroa. Tämä kasvu ei kokonaisuudessaan vahvista kuntataloutta, vaan merkittävä osa kasvusta vastaa joko muiden tulojen vähennystä tai kustannusten kasvua.

Vuoden 2019 tasoon verrattuna valtionosuuksia kasvatetaan kilpailukyky sopimukseen liittyvän valtionosuuden leikkauksen pienentyminen peruspalvelujen valtionosuuden osalta 264 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden osalta 22 milj. euroa. Valtion ja kuntien väliseen kustannustenjaon tarkistukseen liittyen peruspalvelujen valtionosuutta korotetaan 102 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuutta 12 milj. euroa. Indeksikorotus (2,4 %) lisää peruspalvelujen valtionosuutta n. 166 milj. euroa.

Kunnallisvero

Ansiotuloveroperusteisiin ehdotetaan tarkistettavaksi v. 2020 ansiotasoindeksin muutosta vastaavasti. Muutoksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 196 milj. eurolla v. 2020. Ansiotuloverotusta ehdotetaan lisäksi kevennettäväksi yhteensä 200 milj. eurolla korottamalla työtulovähennystä, kunnallisverotuksen perusvähennystä sekä valtion- ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksiä. Kevennys kohdistetaan ensisijaisesti pientuloisille palkka-, eläke- ja päivärahatulon saajille. Työtulovähennyksen korotuksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 48 milj. eurolla v. 2020,

perusvähennyksen korotuksen 59 milj. eurolla ja valtion- ja kunnallisverotuksen eläkevähennyksen korottamisen yhteensä arviolta 25 milj. eurolla. Asuntolainan korkojen vähennyskelpoisen osuuden pienentämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti siten, että v. 2020 asuntolainan koroista on vähennyskelpoista 15 prosenttia. Muutoksen arvioidaan lisäävän kunnallisveron tuottoa 10 milj. eurolla. Kotitalousvähennystä supistetaan yhteensä 92 milj. eurolla. Muutoksen arvioidaan lisäävän kunnallisveron tuottoa 36 milj. eurolla. Määräaikaisesta ns. avainhenkilölaista tehdään pysyvä ja palkkatulon lähdevero huojennetaan. Muutoksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 3 milj. eurolla v. 2020. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien verotulomenetykset kompensoidaan täysimääräisesti.

Yhteisövero

Vuonna 2020 voimaan tulevan yhteisöjen tulolähdejaon poistamista koskevan muutoksen on arvioitu pienentävän yhteisöveron tuottoa vuositasolla n. 11 milj. euroa. Vuonna 2019 voimaan tulleen korkovähennysrajoitusta koskevan sääntelyn muutoksen arvioitiin kasvattavan yhteisöveron tuottoa n. 10 milj. euroa v. 2019 ja täysimääräisenä noin vuoteen 2030 mennessä yhteensä 30 milj. euroa vuodessa. Edellä mainittujen vastakkaisuuttaisten veroperustemuutosten vaikutusten johdosta vuodelle 2020 ei tehdä kompensatiosta johtuvaa yhteisöveron jako-osuusmuutosta.

Hallituksen budjettiriihessä vuodelle 2020 sovittiin, että hallitus selvittää ja valmistelee esityksen kaksinkertaisista poistoista kone- ja laiteinvestointeihin investointien kannustamiseksi neljän vuoden ajaksi. Lisäksi hallitus selvittää mahdollisuutta antaa esitys määräaikaisesta tutkimusyhteistyökannustimesta. Tavoitteena on uudistusten voimaantulo vuonna 2020. Molemmat uudistukset alentaisivat yhteisöveron tuottoa. Tällä ei olisi kuitenkaan vaikutusta kuntien verotuloihin, koska hallitusohjelman mukaan veroperustemuutoksista aiheutuvat verotuottomuutokset kompensoidaan kunnille, joten tässä yhteydessä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettaisiin vastaavasti.

Lähde: Valtion talousarvioesitys 2020

Hollolan kunnan talousarvion laadinnan perusteet

Päätökset ja asiakirjat talousarvion laadinnan pohjana

Talousarvion laadinnan pohjana on Hollolan valtuuston hyväksymä kuntastrategia vuosille 2018—2025, talousarvion laadinta-ohjeet sekä talouden tasapaino-ohjelman linjaukset. Talousarvion tavoitteena on mahdollistaa strategisten linjausten toteutuminen pitkällä aikavälillä talouden tasapaino säilyttäen.

Talousarvion laadinta aloitettiin valtuustoseminaarilla 6.5.2019, jossa käytiin taustatietona läpi vuoden 2018 tilinpäätös, vuoden 2019 talouden toteutuma sekä alustavat arviot vuoden 2020 talouden reunaehdoista. Lisäksi seminaarissa esiteltiin Kuntamaisema Oy:n laatima palveluverkkoselvitys. Seminaarissa todettiin, että kunnan talous ei ole tasapainossa, investointipaineet ovat korkeat ja väestörakenne haastaa talouden kehityksen. Seminaarin johtopäätöksenä todettiin tarkoituksenmukaiseksi laatia tasapaino-ohjelma. Myös valtuutetuille keväällä tehdyn kyselyn mukaan 54 % vastanneista oli sitä mieltä, että kunnassa tulee ryhtyä välittömästi säästötoimenpiteisiin alijäämän pienentämiseksi ja tilanteen ennakoimiseksi.

Valtuusto käsitteli talousarviota ja taloustilannetta uudestaan seminaarissa 5.6.2019. Seminaarissa kuultiin VTT Timo Aron erityis muuttoliikkeestä ja väestökehityksestä. Seminaarissa esiteltiin ja hyväksyttiin myös alustavat linjaukset talousarvion ja tasapaino-ohjelman laadintaan.

Valtuusto hyväksyi kunnanhallituksen 10.6. hyväksymän ehdotuksen tasapaino-ohjelman linjauksia koskien kokouksessaan 24.6.2019. Valtuusto päätti hyväksyä jatkovalmistelun linjaukset, joiden kautta tavoitellaan kunnan taloudellisen tasapainotilan saavuttamista vuosien 2020-2023 aikana. Keskeinen linjaus liittyy siihen, että kaikki kouluinvestoinnit keskeytettiin välittömästi (lukuunottamatta akutteja sisäilmakorjauksia) ja hyvinvointivaliokunnalle annettiin tehtäväksi laatia aikataulutettu kokonaisuus hyvinvoinnin palvelualueen palveluverkosta vuoteen 2024.

Talousarvion laadintaohjeet on hyväksytty kunnanhallituksessa 24.6.2019. Samassa kunnanhallituksen kokouksessa hyväksyttiin myös linjaukset talouden tasapainotamisohjelman osalta sekä vastuunjako talouden tasapaino-ohjelman jatkovalmistelusta. Näiden ohjeiden ja linjausten pohjalta on valmisteltu myös talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2020-2023.

Talousarvion laadinnan pohjana on huomioitu Suomen Kuntaliiton ja Valtionvarainministeriön kansantalouden ja kuntatalouden kehityssuhteet, verotuloennusteet ja valtionosuuslaskelmat sekä osin myös valtion talousarviopäätökset ja niiden vaikutukset kuntatalouteen.

Käyttötalous

Hollolan kunnan toimintamenot vuonna 2019 ovat yhteensä n. 157,4 milj. euroa ja nousevat kuluviikosta n. 2,0%:ia. Kunta-alan palkkaratkaisun palkkaperintö ja kilpailukyky sopimuksen lomarahaleikkauksen päätyminen nostavat henkilöstömenoja. Talousarviossa on lisäksi varauduttu uuteen kunta-alan palkkaratkaisuun siten, että kokonaishenkilöstömenokasvuksi on arvioitu 3,1 %:ia ilman lisäpanostusta työllistämiseen. Toimintamenoissa sosiaali- ja terveystömenojen kasvu on kokonaisuutena 2,2%:ia eli 1,6 milj. euroa, josta ostot hyvinvointikuntayhtymältä ovat 1,5 milj. euroa.

Toimintatulojen arvioidaan vähenevän n. 0,2 milj. euroa (-0,6 %). Toimintatuottoihin sisältyy vuonna 2019 poikkeuksellisen suuret kertaluonteiset maankäyttösopimuskorvaukset 0,8 milj. euroa, joka selittää tulojen negatiivista kehitystä.

Toimintakate heikkenee kustannusten nousun ja toimintatuottojen vähentymisen seurauksena yhteensä n. 2,6%:ia.

Verotulot

Verotulot koostuvat kunnallisverosta, yhteisöverosta ja kiinteistöverosta. Verotulojen arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton kuntakohtaista veroennustekehikkoa (10/2019). Verotulojen arvioidaan kasvavan v. 2020 n. 3,1 milj. euroa vuoden 2019 talousarvioon nähden.

Verotulojen erittely, 1000 euroa

	TP 2018	TA 2019	TA 2020	Muutos-% 20/19
Kunnallisvero	81 565	83 100	86 200	3,7 %
Kiinteistövero	5 376	5 700	5 700	0,0 %
Yhteisövero	2 799	3 000	3 000	0,0 %
Yhteensä	89 741	91 800	94 900	3,4 %

Kunnallisvero

Vuonna 2019 tuloveroprosentti on ollut 21 prosenttia. Vuodelle 2020 kunnallisvero on laskettu edelleen 21,0 tuloveroprosentin mukaan.

Kunnallisveron tuotoksi vuodelle 2020 on arvioitu 86,2 milj. euroa. Kunnallisveron tuottoarvio on n. 3,7 % suurempi kuin vuoden 2019 talousarvion kunnallisvero.

Yhteisövero

Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta on vuonna 2019 ollut 31,30 %. Kuntaryhmän jako-osuuden arvioidaan säilyvän vuoden 2019 tasolla.

Hollolan kunnan yhteisöveron tuotoksi vuonna 2020 on arvioitu 3,0 milj. euroa eli sama kuin vuonna 2019.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuottoarvio vuodelle 2020 on n. 5,7 milj. euroa eli kiinteistöveron arvioidaan pysyvän vuoden 2019 tasolla. Kiinteistöveroprosentteihin ei esitetä muutosta.

Kiinteistöveroprosentit verotuskohteittain eriteltynä:

	Hollola	Raja-arvot
	2020	2020
Yleinen kiinteistö-vero-prosentti	1,15	0,93—2,00
Vakituinen asuinrakennus	0,55	0,41—0,80
Muut kuin vakituiset asuinrakennukset	1,10	0,93—2,00
Rakentamaton rakennuspaikka	*)	2,00—6,00
Yleishyödyllinen yhteisö	0,00	0,00—2,00
Voimalaitos	*)	enintään 3,10

*) Jos veroprosenttia ei ole määrätty, kiinteistövero asuntotarkoitukseen kaavoitetusta rakentamattomasta rakennuspaikasta sekä voimalaitoksista maksuunpannaan yleisen kiinteistöveroprosentin mukaan.

Valtionosuudet vuonna 2020

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palveluiden saatavuuden varmistaminen koko maassa kohtuullisella verorasitteella. Vuonna 2020 kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta erotetaan verokompensaatiot omaksi kokonaisuudeksi.

Kuntaliitto on julkaissut kuntien taloussuunnittelun tuksi ennakkolaskelmat vuoden 2020 valtionosuusrahoituksesta, jotka toimivat kunnan talousarvion valtionosuustietojen pohjana.

Valtionosuusprosentti (kunnan oma) ennakkolaskelmien perusteella vuonna 2020 on 27,13 %.

Omarahoitusosuudet ovat puolestaan seuraavat:

- Kunnan omarahoitusosuus, peruspalvelujen valtionosuus: 3655,41 €/as
- Kunnan omarahoitusosuus, OKM:n valtionosuus: 263 €/as
- Kotikuntakorvauksen perusosa 6 496,23 €/oppilas

Hollolan kunnan vuoden 2020 valtionosuuksiksi on arvioitu 41,5 milj. euroa. Lopulliset laskelmat ja päätökset saadaan vasta vuoden 2019 lopussa.

Investoinnit

Taloussuunnitelmakauden 2020—2023 bruttoinvestoinnit ovat yhteensä 65,0 milj. euroa. Talonrakennusinvestoinnit suunnitelmakaudella ovat n. 21,5 milj. euroa, joista merkittävin Salpakankaan sosiaali- ja terveyskeskus. Kunnallistekniikan, vesilaitoksen ja maa-alueiden osalta investointien arvioidaan olevan n. 42,3 milj. euroa. Kehätie valmistuu vuoden 2021 alussa, mutta kehätiehen liittyvään alue- ja katurakentamiseen tarvitaan kuitenkin panostuksia vielä vuosiksi eteenpäin.

Talousarviovuoden bruttoinvestoinnit ovat yhteensä 19,3 milj. euroa, josta vesihuoltolaitoksen investointien osuus on 2,8 milj. euroa, kiinteistöinvestointien osuus 8,5 milj. euroa ja kuntatekniikan investointien osuus 4,6 milj. euroa. Irtaimen omaisuuden investointeihin ja osakkeisiin on lisäksi varattu n. 0,5 milj. euroa. Investointimenoihin sisältyy myös 1,5 milj. euron rahoitusosuus kehätien rakentamiseen.

Rahoitus

Lainanotto

Vuoden 2019 talousarviossa on varauduttu nostamaan uutta lainaa 12,0 milj. euroa ja lyhentämään vanhoja 7,6 milj. euroa. Kouluinvestointien jäädyttämisen ja kadunrakennuksen hankkeiden viivästyminen vuoksi investointimenot eivät ole kuitenkaan toteutuneet talousarvion mukaisina. Vuonna 2019 on tähän mennessä nostettu uutta lainaa 3,0 milj. euroa. Loppu vuoden aikana joudutaan nostamaan lainaa maksuvalmiuden turvaamiseksi arviolta 5-8 milj. euroa, josta vesihuoltolaitokselle n. 1,3 milj. euroa.

Vuonna 2020 investointitaso on poikkeuksellisen korkea (19,3 milj. euroa) johtuen sosiaali- ja terveyskeskuksen rakentamisesta. Tulorahoituksella pystytään kattamaan investoinneista n. 37 %:ia, joten suurin osa investoinneista joudutaan kattamaan vieraalla pääomalla. Vierasta pääomaa tarvitaan lisäksi lainojen lyhennyksiin. Vuonna 2020 lainoja lyhennetään 13,6 milj. euroa ja pitkäaikaista lainaa otetaan 26,0 milj. euroa. Lainakannan arvioidaan kasvavan n. 62 milj. euroon vuoden 2020 aikana ollen n. 2 649 euroa asukasta kohden.

Taloussuunnitelmakauden lopussa lainakannan arvioidaan kasvavan investointimenopaineiden vuoksi lähes 86,4 milj. euroon eli n. 3 761 euroon per asukas.

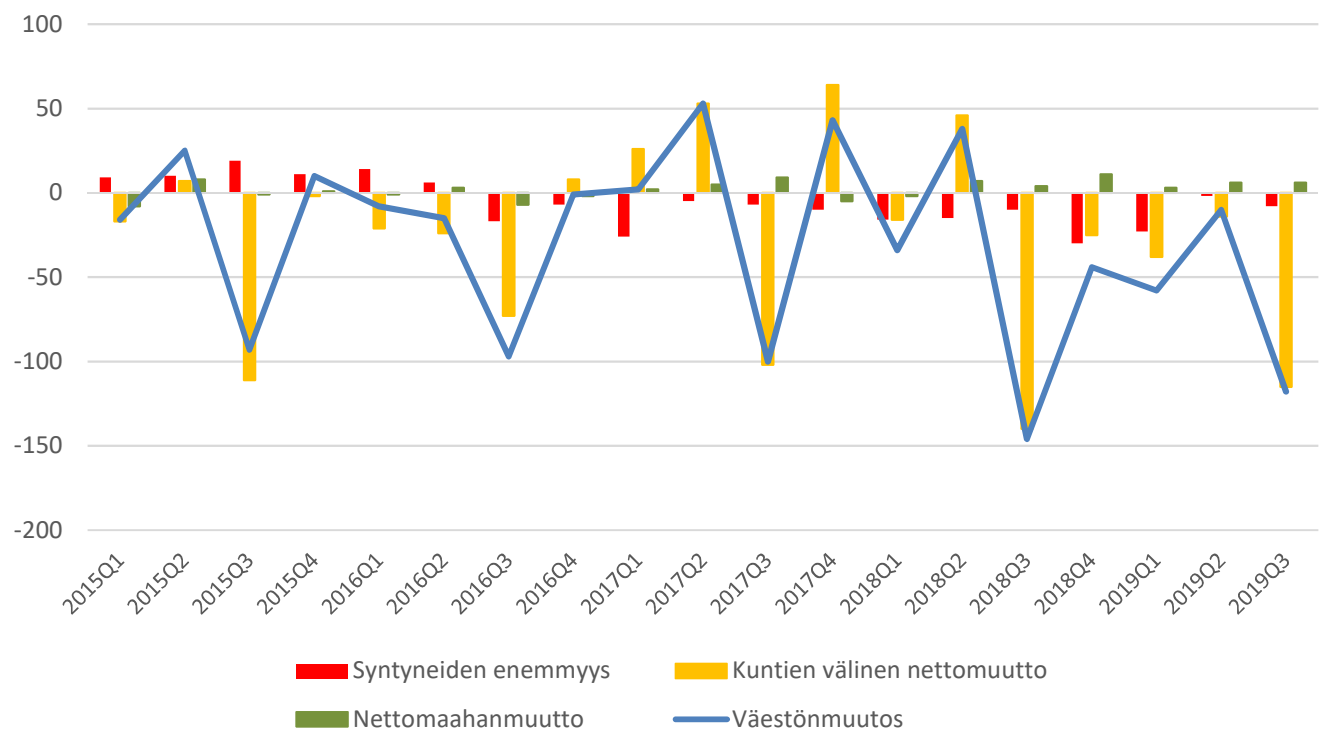
Väestö ja työllisyys

Väestön kehitys

Hollolassa oli syyskuun lopussa 23 415 asukasta, mikä on 187 henkilöä vähemmän kuin vuoden vaihteessa. Viime vuonna väkiluku pieneni 180 henkilöä edellisestä vuodesta. Väestön määrän kehityksen trendi on ollut laskeva vuodesta 2012 alkaen, jolloin Hollolassa asui 24 150 henkilöä.

Kuntien välinen muuttoliike on ollut negatiivista ja vuodesta 2015 lähtien pois muuttaneita on ollut 494 henkilöä enemmän kuin kuntaan muuttaneita. Syntyvyyden heikentymisen myötä syntyvyys on ollut kuolleisuutta suurempaa (-107 henkilöä vuodesta 2015). Maahanmuutto on lisännyt väestön määrää 39 henkilöllä vuodesta 2015.

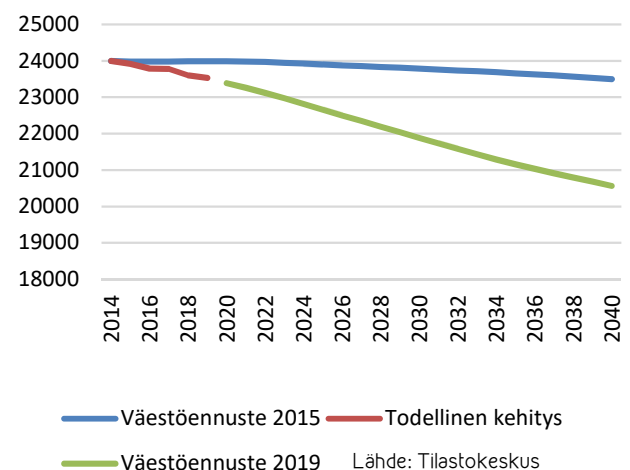
Hollolan väestönmuutokset neljännesvuosittain 2015–2019



Väestöennuste 2015–2040

Tilastokeskuksen vuonna 2015 laaditun väestöennusteen mukaan Hollolan väestön määrän kehitys olisi käänntynyt laskuun vasta vuoden 2021 jälkeen. Todellisuudessa väestön määrän kehitys kääntyi laskusuuntaan jo vuosina 2013-2016 vähentyen noin 90 henkilöä vuodessa. Vuonna 2017 väestön määrä säilyi lähes vuoden 2018 tasolla, mutta vuonna 2018 väestön määrä laski eniten (-180 henkilöä, -0,8 %) koko tilastointiajan aikana (1972-2018). Syyskuussa 2019 tilastokeskus julkaisi uuden päivitetyn väestöennusteen. Väestöennusteen mukaan Hollolan väkiluku heikkenee vuosittain keskimäärin 0,6%:ia. Tämä tulee asettamaan haasteita kunnan talouden etenkin väestön ikääntyessä.

Väestöennuste 2015–2040



Lähde: Tilastokeskus

Työllisyys

Syksy jatkuu työllisyyden osalta hyvässä tahdissa, sillä syyskuussa 2019 on työttömyyden alenema ollut Hämeessä (-7%) maan keskiarvoa (-3%) nopeampaa.

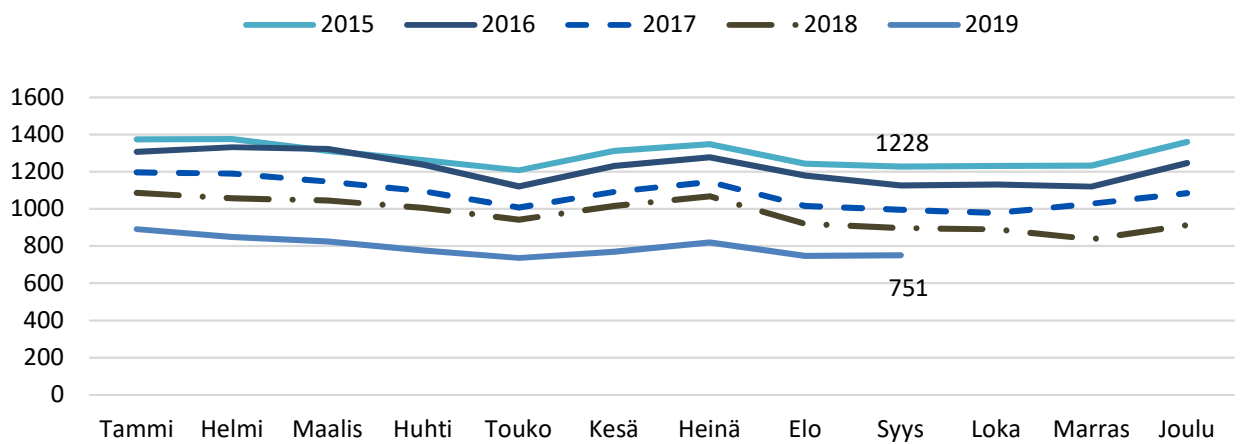
Päijät-Hämeessä työttömien työnhakijoiden määrä oli yhteensä 10 075 hlöä, joka on 6,2% vähemmän kuin viime vuonna samaan aikaan. Suhteellisesti työttömien työnhakijoiden määrä Päijät-Hämeen kunnista laski eniten edelleen Hollolassa (-16%) ja Padasjoella (-16%)

Hollolassa työttömien kokonaismäärä on 751 henkilöä, laskua viime vuoteen on 147 henkilöä. Hollolan työttömyysaste 6,9% on 4,1% matalampi kuin Päijät-Hämeen kuntien keskiarvo 11%. Koko maan työttömyysaste on 8,6%.

Pitkään (yli vuoden) työttömänä olleiden määrä vähenee edelleen Hollolassa ollen nyt 201 henkilöä, vähennystä viime vuoteen jopa 40%.

Nuorten työttömyysaste 11,5% kehittyy edelleen myönteisesti verrattuna viime vuoteen 13,8% (-2,3%). Nuorten työllisyystoiminta yhteistyössä TE-toimiston tuottaa hyvää tulosta ja aktivoi nuoria.

Työttömien määrä Hollolassa 2015—2019 kuukausittain



Henkilöstö

Hollolan kunnan organisaatio jakaantuu kolmeen eri palvelualueeseen: konsernipalvelujen palvelualue, hyvinvoinnin palvelualue ja elinvoiman palvelualue. Palvelualueet jakautuvat edelleen vastuualueisiin ja toimintayksiköihin.

Palvelualueiden välisestä tehtäväjaosta päättää kunnanhallitus. Palvelualueen sisäisten vastuualueiden ja toimintayksiköiden tehtäväjaosta ja työvoiman käytöstä päättää palvelualuejohtaja. Palvelualueiden välisestä työvoiman käytöstä päättää kunnanjohtaja.

Henkilöstömäärä syyskuun 2019 lopussa oli yhteensä 769, josta vakinaisen henkilöstön osuus oli 81 %. Vakituisten henkilöstön määrä on kasvanut vuoden 2018 lopusta 8 henkilöllä. Uusilla resursseilla on haettu panostusta strategiaan. Henkilöstömäärän arvioidaan vakituisten henkilöstön osalta säilyvän samana kuin kuluvana

vuonna. Määräaikaisten määrän arvioidaan vähentyvän mm. päivähoito- ja oppilasmäärien laskiessa.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimus on voimassa maaliskuun 2020 loppuun asti. Talousarviossa on varauduttu kuluvan vuoden palkankorotusten palkkaperintöön sekä uuteen palkkaratkaisuun yhteensä 2,3%:in korotuksella kuluvan vuoden tasoon. Kilpailukyky sopimukseen liittyvä lomarahaleikkauksen palautuminen nostaa henkilöstömenoja myös ensi vuonna ja henkilöstömenokasvuksi palkkojen osalta on arvioitu 3,1%:ia. Henkilöstömenoja nostaa myös eläkemenoperusteisen KuEL maksun nousu sekä 0,1 milj. euron lisäys työllisyysvaroin työllistettäviin. Henkilöstömenot kokonaisuutena kasvavat 3,3%:ia.

Henkilöstömäärä 31.12.	2014	2015	*2016	*2017	2018	30.9. 2019	Ennuste 1.1.2020
Vakinaiset	1 612	1 560	1 534	610	612	620	620
Määräaikaiset	327	322	244	117	129	147	135
Kaikki	1 939	1 882	1 778	727	741	767	755

* Vuoden 2016 luvussa näkyy Hollolan ja Hämeenkosken kuntaliitos sekä Kärkölän sivistystoimen henkilöstön siirtyminen takaisin Kärkölän kunnan palvelukseen. Vuoden 2017 luvussa näkyy sosiaali- ja terveydenhuollon eli Oivan henkilöstön siirtyminen 1.1.2017 alkaen Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän palvelukseen.

Henkilöstömäärä 31.12.	2014	2015	2016	2017	2018	30.9. 2019	Ennuste 1.1.2020
Perusturva	1 070	1045	1025	-	-	-	-
Hyvinvoinnin palvelualue	674	636	557	556	582	605	595
Elinvoiman palvelualue	149	141	145	113	107	106	105
Konsernipalvelujen palvelualue	39	38	32	32	31	32	29
Yhteensä	1 932	1860	1759	701	720	743	729
Työllistetyt	7	22	19	26	21	24	26
Yhteensä ml. työllistetyt	1 939	1882	1778	727	741	767	755

Osallistuva budjetointi

Kuntalain 22 §:n mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Yksi keino osallistaa kuntalaisia on osallistava budjetointi,

joka on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovarvoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Osallistuva budjetointi menetelmänä liittyy vahvasti kunnan uuteen yhteisö- ja osallisuusrooliin.



Osallistuvaan budjetointiin ei ole yhtä ainoa oikeaa menetelmää. Sitä voidaan toteuttaa monin eri tavoin.

Vuoden 2020 talousarvion ja käyttösuunnitelman laadinnassa palvelualueet kartoittavat kohteita, joissa voidaan ottaa kuntalaiset paremmin huomioon ja osallistamaan päätöksen tekoon ja toteutukseen. Kohteista

päätetään lopullisesti vuoden 2020 käyttösuunnitelman yhteydessä kunnanhallituksen ja valiokuntien päätösten perusteella.

3. Käyttötalousosa

Toimintamenot

Konsernipalvelujen palvelualue	82 480 900
- josta sosiaali- ja terveysterveystoimet	76 991 400
Hyvinvoinnin palvelualue	49 462 800
Elinvoiman palvelualue	25 851 700

Toimintatulot

Konsernipalvelujen palvelualue	1 524 400
Hyvinvoinnin palvelualue	3 958 100
Elinvoiman palvelualue	23 191 000

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan kuuluvat sekä konsernipalvelut että Hollolan kunnan sosiaali- ja

terveyspalvelujen kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Muutos- %	Talous- suunnitelma 2021	Talous- suunnitelma 2022	Talous- suunnitelma 2023
Toimintatuotot	3 741 140	2 197 500	1 524 400	-30,6 %	1 584 400	1 584 400	1 624 400
Myyntituotot	1 134 119	1 050 500	1 109 400	5,6 %			
Maksutuotot	130	0	0	—			
Tuet ja avustukset	1 091 575	175 000	115 000	-34,3 %			
Vuokratuotot	696 682	672 000	0	-100,0 %			
Muut toimintatuotot	818 633	300 000	300 000	0,0 %			
Toimintakulut	-75 475 099	-79 661 900	-82 480 900	3,5 %	-84 586 900	-86 099 200	-87 722 100
Henkilöstökulut	-3 145 869	-3 011 000	-3 139 700	4,3 %			
Palvelujen ostot	-71 561 054	-75 808 200	-78 981 100	4,2 %			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-55 017	-42 500	-40 100	-5,6 %			
Avustukset	-153 857	-426 700	-25 500	-94,0 %			
Muut toimintakulut	-559 302	-373 500	-294 500	-21,2 %			
TOIMINTAKATE	-71 733 959	-77 464 400	-80 956 500	4,5 %	-83 002 500	-84 514 800	-86 097 700
Rahoitustuotot ja -kulut	-3	0	0	—	0	0	0
VUOSIKATE	-71 733 962	-77 464 400	-80 956 500	4,5 %	-83 002 500	-84 514 800	-86 097 700
Poistot ja arvonalentumiset	-151 633	-66 300	-101 300	52,8 %	-622 300	-575 000	-549 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-71 885 595	-77 530 700	-81 057 800	4,5 %	-83 624 800	-85 089 800	-86 646 700

Konsernipalvelut

Vastuhenkilö: Talousjohtaja Hanna Hurmola-Remmi

Tuloarviot ja määrärahat

Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio-esitys 2020	Muutos-%
Toimintatuotot	3 589 354	2 197 500	1 524 400	-30,6 %
Toimintakulut	-4 814 352	-5 310 800	-5 489 500	3,4 %
TOIMINTAKATE	-1 224 998	-3 113 300	-3 965 100	27,4 %

Toiminnan kuvaus

Konsernipalveluiden palvelualueen tehtävänä on tarjota keskitetysti talouspalveluiden, henkilöstöpalveluiden, tietohallintopalveluiden sekä hallintopalveluiden tukipalveluja palvelualueiden johtamisen tueksi muille palvelualueille. Lisäksi konsernipalveluiden palvelualueen tehtäviin kuuluu tukea, ohjata, koordinoita ja seurata kunnan taloutta, hallintoa, henkilöstöpalveluita ja tietohallintoa keskitetysti.

Konsernipalvelut huolehtii myös tietyistä koko kuntaa koskevista asiantuntijatehtävistä (kuten vaalit, luottamushenkilöhallinto, kunnan talous, konserniohjaus, työnantajatehtävät, tietohallinnon kokonaisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, laadunhallinta ja kehittäminen, markkinointi jne.)

Myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaatio ja edistämistehtävät –yhteistyössä palvelualueiden kanssa kuuluvat konsernipalveluiden palvelualueen tehtäviin.

Konsernipalveluiden palvelualue sisältää seuraavat vastualueet: hallinto- ja viestintäpalvelut, talous- ja kehittämisspalvelut, henkilöstöpalvelut ja tietohallintopalvelut. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaation vastuualue siirretään v. 2020 alusta osaksi kehittämisspalveluita. Menoihin sisältyvät myös valtuuston, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta sekä maaseutupalvelut.

Palvelualueetta johtaa talousjohtaja. Konsernipalveluiden tehtävänä on huolehtia kunnan ja osin myös kuntakonsernin (tietohallinto konsernitasolla) hallinto- ja viestintä-, talous- ja kehittämiss- henkilöstö- ja tietohallintopalveluista keskitetysti siten että muut palvelualueet saavat tarvitsemansa palvelut oman toimintansa tueksi.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Hallintopalveluihin kulunut Piipahlus siirtyy ensi vuoden aikana hyvinvoinnin palvelualueelle ja siellä vapaa-aikapalveluiden vastuualueelle. Siirtyminen on osa yhteisöllisen kirjaston palvelukonseptia. Toiminta voidaan aloittaa, kun kiinteistöön tehtävät rakenteelliset muutokset ovat valmistuneet. Toiminnan siirtymisen johdosta tullaan tekemään tarvittavat muutokset palvelualueiden talousarvioon. Muutos toteutuu arviolta huhtikuussa.

Toiminnan painopisteet vuonna 2020 ovat normaalin tukipalvelujen tuottamisen lisäksi strategian mukaisia: mm. markkinointi- ja digitalisaatio-ohjelman toteutus, laadunhallinnan ja viestinnän kehittäminen, järjestöyhteistyön ja verkostoitumisen hyödyntäminen mm. kuntalaisten osallisuuden kasvattamiseksi, hyvinvointiohjelman toteuttaminen sekä henkilöstöohjelma ja työhyvinvointiohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen. Markkinointiin, brändityöhön ja kehittämiseen panostetaan vuonna 2019. Lisäksi erityinen painopiste on digitalisaatio-ohjelman toimenpiteissä. Vuonna panostetaan myös ennakoivaan osaamisen kehittämiseen laa- timalla osaamisen kehittämissohjelma.

Maa- ja metsätiloihin liittyvät menot ja tulot on siirretty elinvoiman palvelualueelle 1.1.2020 alkaen, mikä heikentää konsernipalvelujen toimintakatetta n. 620 t€.

Vuonna 2018 saatu yhdistymisavustus ja siihen liittyvät kustannukset heikentävät palvelualueen määrärahojen ja tuloarvioiden vertailukelpoisuutta.

Sosiaali- ja terveystoimet

Vastuhenkilö: Kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Tuloarviot ja määrärahat

Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Muutos-%
Toimintatuotot	151 786	0	0	—
Toimintakulut	-70 660 747	-74 351 100	-76 991 400	3,6 %
TOIMINTAKATE	-70 508 961	-74 351 100	-76 991 400	3,6 %

Toiminnan kuvaus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan kuuluvat myös Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystoimien kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

Kunnanhallituksen vastuulla ovat Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystoimien aiheuttamat kustannukset. Palvelut ostetaan kokonaisuutena Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymältä eli kuntayhtymä tuottaa

kuntalaisille sosiaali- ja perusterveydenhuollon palvelut, sekä erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon päivystyksen ja ensihoidon palvelut ja myös ympäristöterveydenhuollon palvelut.

Kunnanhallituksen alaisiin sosiaali- ja terveystoimien kustannuksiin sisältyvät maksusuodet myös aikaisempina vuosina syntyneistä Hollolan ja Hämeenkosken kunnille siirtyneistä eläkevastuista.

Sosiaali- ja terveystoimien menojen kehitys

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Tilinpäätös- ennuste 2019	Talousarvio 2020	Muutos- %
Hyvinvointikuntayhtymän menot					
Peruspalvelut	41 927,8	43 886,5	44 519,0	44 910,0	0,9 %
Akuutti 24	2 822,9	3 063,9	3 652,0	3 675,0	0,6 %
Ensihoito	823,4	842,2	759,0	1 070,0	41,0 %
Erikoissairaanhoidon	23 441,4	25 445,5	25 745,0	26 091,4	1,3 %
Ympäristöterveydenhuolto	256,1	262,0	297,0	295,0	-0,7 %
Yhteensä	69 271,6	73 500,0	74 972,0	76 041,4	1,4 %
Kunnan maksamat muut menot *	1 389,2	851,1	891,1	950,0	6,6 %
Menot yhteensä	70 660,7	74 351,1	75 863,1	76 991,4	1,5 %

* mm. eläkemenoperusteinen Kuel-maksu, Varhe-maksut, aikaisempien vuosien luottotappiot

Hyvinvointivaliokunta

Hyvinvoinnin palvelualue

Vastuhenkilö: Hyvinvointijohtaja Matti Ruotsalainen

Tuloarviot ja määrärahat

Tuloslaskelma

Sitova TOIMINTAKATE	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Muutos- %	Talous- suunnitelma 2021	Talous- suunnitelma 2022	Talous- suunnitelma 2023
Toimintatuotot	4 207 337	3 968 800	3 958 100	-0,3 %	3 958 100	3 958 100	3 958 100
Myyntituotot	1 925 000	1 707 700	1 739 500	1,9 %			
Maksutuotot	1 832 000	1 940 500	1 885 500	-2,8 %			
Tuet ja avustukset	311 189	209 000	209 000	0,0 %			
Vuokratuotot	114 734	84 700	101 400	19,7 %			
Muut toimintatuotot	24 415	26 900	22 700	-15,6 %			
Toimintakulut	-48 090 609	-48 553 000	-49 462 800	1,9 %	-49 971 800	-50 186 400	-50 556 500
Henkilöstökulut	-23 008 049	-23 348 100	-24 534 000	5,1 %			
Palvelujen ostot	-11 946 448	-11 762 300	-11 288 900	-4,0 %			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-917 997	-1 094 200	-1 116 800	2,1 %			
Avustukset	-2 221 969	-2 225 900	-2 276 000	2,3 %			
Muut toimintakulut	-9 996 146	-10 122 500	-10 247 100	1,2 %			
TOIMINTAKATE	-43 883 272	-44 584 200	-45 504 700	2,1 %	-46 013 700	-46 228 300	-46 598 400
Rahoitustuotot ja -kulut	-584	0	0	—	0	0	0
VUOSIKATE	-43 883 856	-44 584 200	-45 504 700	2,1 %	-46 013 700	-46 228 300	-46 598 400
Poistot ja arvonalentumiset	-802 210	-883 200	-673 800	-23,7 %	-791 600	-791 500	-293 500
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-44 686 066	-45 467 400	-46 178 500	1,6 %	-46 805 300	-47 019 800	-46 891 900

Toiminnan kuvaus

Hyvinvoinnin palveluilla tuetaan ja annetaan laaja-alaista ja monipuolista kasvatusta ja opetusta lapsille ja nuorille sekä vapaa-aikapalveluilla kohdistetaan ja tuetaan kaikkien kuntalaisten edellytyksiä osallistua ja kehittää omaa hyvinvointiaan sekä luoda edellytyksiä sosiaaliselle kasvulle ja yhteisölliselle toiminnalle lisäten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti.

Hyvinvoinnin palvelut huolehtivat laadukkaasti varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen, muiden kasvatus- ja opetuspalveluiden sekä vapaa-aikapalvelujen järjestämisestä lainsäädännön edellyttämällä tavalla sekä edellytyksien mukaan mahdollistamalla kuntalaisten omia toimintamahdollisuuksia.

Toiminta ympäristö ja sen muutokset

Osana talousarviovalmistelua on valmisteltu palveluverkkoesitystä, jolla pyritään reagoimaan oppilasmäärän merkittävään vähenemiseen sekä siitä johtuvaan valtionosuuksien supistumiseen ja samalla ehkäisemään hyvinvoinnin palvelualueelle kohdistuvia investointipaineita. Palveluverkkoesitystä ei kuitenkaan aiemmasta tavoitteesta poiketen tuoda käsittelyyn talousarviovaiheessa vaan se tulee esittelijän näkemyksen mukaan

käsitellä omana kokonaisuutenaan. Palveluverkkoesityksen vaikutuksia tulee arvioida kokonaistaloudellisuuden näkökulmasta, mikä tarkoittaa esityksen vaikutusten arviointia sekä käyttötalouden eri kustannuserien, investointien sekä rahavirtatarkastelun huomioimista osana vaikutusten arviointia. Tätä arviointia on syytä vielä tämentää. Näin ollen palveluverkkovalmistelua ei viedä vielä tässä vaiheessa esityksenä eteenpäin. Tavoitteena on, että arviointi on tehty tammikuun loppuun mennessä.

Talousarviovalmistelun yhteydessä on käyty lävitse vaihtoehtoja mistä kulurakenteita olisi mahdollista pienentää. Vaihtoehtoja on tosiasiallisesti hyvin vähän ilman, että puututaan kaikkein olennaisimpaan eli toiminnan resurssointiin. Tämä tarkoittaisi käytännössä ryhmäkojen nostoa nykyisestä tasosta ja tuen palvelujen heikentämistä, joilla olisi merkittävä vaikutus palvelun laadun sekä palvelun tuottamisen toimintaedellytysten heikentymiseen.

Talousarvion osalta esitys ei ole kunnanhallituksen edellyttämässä raamissa, mutta lähtötilanne on valmistelun suhteen ollut hyvin haasteellinen. Kokonaisuudessaan hyvinvoinnin palvelutarjonta ja edellytykset palvelutarpeen tuottamiseen säilyvät nykyisellä tasolla.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

	Toteuma 2018	Ennuste 2019	Tavoite 2020
VARHAISKASVATUSPALVELUT			
Päivähoito			
0-6 v:n ikäluokka yht. 31.12	1 689	1 720	1 651
Joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	682	631	668
Joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	66	56	62
Joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoitossa	160	205	155
- palvelusetelinkäyttäjät		90	75
Kotihoidon tuki			
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	268	273	270
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	404	412	400
Kotihoidon tuki / tuensaaja / vuosi	4 211	5 311	3 300
Esiopetus			
Lapsia esiopetuksessa,	298	299	282
joista päivähoitoa tarvitsee	210	203	201
YLEISSIVISTÄVÄ KOULUTUS			
Perusopetus			
Lapsia perusopetuksessa	2 610	2 655	2 800
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	199	180	190
MUUT KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT			
Wellamo-opisto, opetustunteja	10 498	10 498	10 498
VAPAA-AIKAPALVELUT			
Kirjastopalvelut			
Lainausten määrä	273 164	260 000	270 000
Kävijöiden määrä	192 005	200 000	200 000
Kirjaston normaali aukioloaika (tuntia / vko)	75	90	75
Nuorisopalvelut			
Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0-28 vuotiaat)/lkm	7 285	7 207	7 200
Liikuntapalvelut			
Uimahallin kävijämäärä (käyntikertojen lukumäärä)	138 272	140 000	140 000
Uimakoulutoimintaan osallistuvien lukumäärä	142	300	200

Elinvoimavaliokunta

Elinvoiman palvelualue

Vastuhenkilö: elinvoimajohtaja Heli Randell

Tuloarviot ja määrärahat

Tuloslaskelma (sis. Vesihuoltolaitos)

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Muutos- %	Talous- suunnitelma 2021	Talous- suunnitelma 2022	Talous- suunnitelma 2023
Toimintatuotot	22 538 630	22 389 100	23 191 000	3,6 %	23 347 500	24 574 400	24 639 400
Myyntituotot	8 597 217	8 945 200	9 892 300	10,6 %			
Maksutuotot	324 202	1 202 800	369 000	-69,3 %			
Tuet ja avustukset	670 944	336 000	383 000	14,0 %			
Vuokratuotot	12 075 550	11 753 600	12 397 700	5,5 %			
Muut toimintatuotot	870 717	151 500	149 000	-1,7 %			
Valmistus omaan käyttöön	72 617	60 000	50 000	-16,7 %	50 000	50 000	50 000
Toimintakulut	-24 185 828	-25 102 400	-25 851 700	3,0 %	-26 742 400	-27 196 200	-27 040 800
Henkilöstökulut	-4 930 911	-5 090 900	-5 487 600	7,8 %			
Palvelujen ostot	-11 950 593	-15 966 200	-14 449 900	-9,5 %			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 614 335	-1 368 200	-3 367 900	146,2 %			
Avustukset	-1 640 508	-1 782 000	-1 517 000	-14,9 %			
Muut toimintakulut	-2 049 481	-895 100	-1 029 300	15,0 %			
TOIMINTAKATE	-1 574 581	-2 653 300	-2 610 700	-1,6 %	-3 344 900	-2 571 800	-2 351 400
Rahoitustuotot ja -kulut	-354 268	-569 700	-319 300	-44,0 %	-312 000	-304 600	-302 700
VUOSIKATE	-1 928 849	-3 223 000	-2 930 000	-9,1 %	-3 656 900	-2 876 400	-2 654 100
Poistot ja arvonalentumiset	-9 482 997	-8 260 100	-7 382 600	-10,6 %	-7 573 800	-9 085 800	-9 256 200
Satunnaiset tuotot ja -kulut	-583 863	750 000	0	-100,0 %			
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-11 989 812	-10 733 100	-10 312 600	-3,9 %	-11 230 700	-11 962 200	-11 910 300

Toiminnan kuvaus

Elinvoiman palvelualue edesauttaa monipuolisten asumismahdollisuuksien syntyä ja huolehtii yritysten toimintaedellytysten kehittämistä. Palvelualue tuottaa elinkeinoelämän tarvitsemat maankäytön ja kuntatekniikan palvelut, huolehtii joukkoliikenteen suunnittelusta ja asuntotoimen viranomaistehtäväjärjestelystä ja vastaa rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen palveluiden järjestämisestä. Lisäksi palvelualue huolehtii työllisyysasioista sekä päiväkotien ja koulujen ruoka- ja siivouspalveluista.

Palvelualue toimii elinvoimavaliokunnan ohjauksessa tuottaen tehokkaita, taloudellisia ja asiakaslähtöisiä palveluita pääasiassa kuntalaisille. Palvelualue koostuu viidestä vastuualueesta: kehitys- ja kaavoituspalvelut (kaavoitus, maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto), kuntatekniikka, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, vesihuoltolaitos sekä ruoka- ja siivouspalvelut. Suoraan elinvoimajohtajan alaisuudessa on asiantuntijaorganisaatio, joka koostuu hallinnosta, elinkeino-, työllisyys- ja joukkoliikennepalveluista. Elinvoiman palvelualue vastaa lisäksi Hollolan Tilapalvelut Oy:ltä ostettavista

kiinteistöjen huollosta ja kunnossapidosta sekä kiinteistöinvestoinneista.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Vuonna 2020 kaavoituksessa painotetaan kuntakeskukseen ja sen eteläpuolen pientaloalueiden laajennuksen, Kukkilan Sorvasen ja Nostavan kaavoituksiin, joiden kaavoitusohjelman mukaiset hankkeet mahdollistetaan talouden tasapainotusohjelman mukaisilla ratkaisulla. Maanhankintaa jatketaan v. 2020 tulevaisuuden kasvusuunnilta erityisesti tavoitellen Kukkilan, Nostavan ja uuden valtatie 12 varren keskeisiä alueita. Kaavoitukseen liittyen suurimmat panostamistoimenpiteet näkyvät kuntakeskuksen, virastokorttelin ja Nostavan kehittämistarpeena. Lisäksi tarkastellaan vesistöihin rajoittuvan ja niiden läheisyydessä olevien kunnan maa-alueiden hyödyntäminen. Edellä mainittuihin toimenpiteisiin on varauduttu noin 130 t€:n määrärahan lisäyksellä.

Rakennusvalvonnassa lupien käsittelyajat ovat lyhentyneet huomattavasti 2019 aikana mm. aluejaon avulla. Toiminnan tehostamista jatketaan nostamalla sähköisen asioinnin käyttöastetta nykyisestä 70 % tasosta

vähitellen kohti 100 %:ia. Lupamäärissä korjausrakentamisen kasvu tasaa mahdollista uudisrakentamisen määrän vähenemistä. Rakennusvalvonta osallistuu kunnan sähköisen arkistoinnin käyttöönottoon ja paperiarkiston digitointiprojekti käynnistetään 2020 aikana. Rakennustietojen selvitystyötä toteutetaan ostopalveluna rajatulla koealueella ja tulosten perusteella valmistellaan suunnitelma koko kunnan laajuisen selvityksen teettämisestä.

Ympäristönsuojelussa toiminta jatkuu 2019 laaditun uuden työnjaon mukaisesti. Ympäristönsuojelulaki tuo vuoden alussa uusia vaatimuksia asioiden sähköiselle käsittelylle ja sähköiselle tiedonhallinnalle myös ympäristönsuojelussa. Vesistötyötä jatketaan laatimalla Vähä-Tiilijärven kunnostustarpeiden suunnitelma, sekä toteuttamalla juuri laaditun Hollolan vesistövisio 2025 – ohjelman toimenpiteitä. Muina edistämistehtävinä ympäristönsuojelussa toteutetaan osaltaan mm. kunnan ilmasto- ja energiatehokkuustyötä sekä jatketaan vieraslajien torjuntaan liittyvä työtä.

Kuntatekniikassa katujen ja yleisten alueiden kunnossapito jatkuu yksityisen urakoitsijan toimesta. Eteläisen kehätien valmistuttua vuoden 2020 lopulla, Ala-Okerointie ja nykyinen valtatie 12 siirtyvät kunnalle, mikä näkyy hoidettavan alueen merkittävänä kasvuna.

Kuntatekniikan investointiohjelmassa on varauduttu uudiskohteiden toteutukseen, vanhojen kohteiden peruskorjauksiin sekä rakenteilla olevien yritysalueiden toteutuksen jatkamiseen. Infran korjausvelan selvittäminen tulee toteuttaa, jotta peruskorjaushankkeita voidaan toteuttaa hallitusti ja määrärahat pystytään kohdistamaan kohteisiin oikea-aikaisesti. Ulkoilu-/luontoreittien kehittämistyötä jatketaan kuntalaisten arkiliikkumisen lisäämiseksi. Katuvalaistuksen elohopeasta luopumista jatketaan ja tavoitteena on, että valaistus on uusittu energiaa säästäviin valaisimiin vuoden 2021 loppuun mennessä. Valaistuksen uusimisen yhteydessä syntyneen tiedon hallinnoimiseksi hankitaan ylläpito- ja ohjausjärjestelmä, joka jatkossa helpottaa tiedon hallintaa ja mahdollistaa myös tiedon tehokkaan käytön.

Työllisyyspalveluissa toiminta on merkittävästi muuttumassa vuonna 2020 sekä valmistuksen ostopalveluiden osalta että TE-toimiston työttömille tarjottavien palvelujen organisoinnin uudelleenjärjestelyn osalta. Valtakunnallinen haku työ- ja elinkeinoministeriön

kuntakokeiluhakuun on käynnissä myös Hollolan osalta. Kunta on lisäksi hakenut ESR-rahoitusta hankkeelle, jossa tavoitteena on edistää alle 30-vuotiaiden ja yli 54-vuotiaiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työttömien työllistymistä yritysyritysten avulla. Hankkeessa haetaan toimintatapoja työllistymiseen kannustamalla asiakasta kokeilemaan kevytyrittäjyyttä. Muutokset toteutuessaan tulevat vaikuttamaan työllisyyspalveluiden toimintaan ja työllisyysasioiden organisointiin kunnassa. Työllisyyspalveluiden ensi vuoden tavoitteena on lisäksi tarjota mahdollisuus jokaisen 9-luokkalaaiselle hakea kesätöitä kesätyösetelin avulla.

Ruoka- ja siivouspalveluissa tulevina vuosina eläköityy useita henkilöitä, jolloin henkilöstön vaihtuvuuden vaikutus toimintaan pyritään minimoimaan. Välineiden kehittyessä siivouspalveluihin hankitaan ensi vuonna ensimmäinen robottiyhdistelmäkone korvaamaan käsi-työtä.

Kiinteistöihin liittyvät palvelut tilataan Hollolan Tilapalvelut Oy:stä. Toimiva ostopalvelu edellyttää tiivistä ja aktiivista yhteistyötä kunnan ja osakeyhtiön välillä, jotta varmistetaan yhtenäinen näkemys käsittelyssä olevista asioista. Konsernijaosto asettaa Hollolan Tilapalvelu Oy:lle toiminnalliset tavoitteet ja hyväksyy yhtiön talousarvion. Elinvoiman palvelualue toimii kuitenkin palvelujen tilaajana.

Vuonna 2020 Elinvoiman palvelualue ja Hollolan Tilapalvelu Oy valmistelevat mm. Hollolan sosiaali- ja terveyskeskuksen ja virastokorttelin toimenpiteitä yhteistyössä. Palveluverkkotarkastelun tuoman muutokset päiväkotija koulukiinteistöinvestointeihin varmistuvat valtuustokäsittelyyn mennessä. Vuoden 2020 suurin investointikohde on Hollolan sosiaali- ja terveyskeskus, jonka tarkoitus valmistua syksyllä 2021.

Joukko- ja palveluliikenteen kehittäminen on nostettu esiin kunnan strategiassa (asumisen Hollola) ja tavoitteena on matkustajamäärien lisääminen uuden sopimuskauden myötä 1.7.2019 alkaen. Lahden seudun joukkoliikennelautakunta hyväksyi 13.6.2019 joukkoliikenteen runkolinjastosuunnitelman. Ensimmäiset runkolinjauudistukset on odotettavissa syksyllä 2020 ja kaikki uudet runkolinjat on otettu käyttöön vuoteen 2022 mennessä.

Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Muutos-%
Toimintatuotot	18 474 827	18 216 700	18 591 000	—
Valmistus omaan käyttöön	72 617	60 000	50 000	—
Toimintakulut	-21 788 260	-22 634 700	-23 323 800	3,0 %
TOIMINTAKATE	-3 240 816	-4 358 000	-4 682 800	7,5 %

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

	Toteuma 2018	Ennuste 2019	Tavoite 2020
Kuntatekniikka			
Liikennealueiden hoito, €/asukas	25,6	23,1	26,0
Puistojen ja viheralueiden hoito, €/asukas	9,4	8,4	9,7
Liikunta-alueiden hoito €/asukas	22,1	24,1	23,5
* vuodesta 2019 lähtien kaikki liikuntapaikat mukana			
Maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto			
Raakamaan hankinta, hehtaaria	25	30	70
Tonttireserviä (Erillispientalo) kpl	137	400	400
Tonttireserviä (Asuinpientalo, Rivitalo), k-m ²	36 625	36 000	36 000
Tonttireserviä (Kerrostalo, Liikehuoneisto) k-m ²	15 500	14 000	12 500
Tonttireserviä (Teollisuus- ja varastorak.) ha	47	40	30
Tonttireserviä (Liike- ja toimistorak.) ha	14	10	9
Tonttireserviä (Tavaraliikenneterminaali) ha	65	65	65
Tonttireserviä (Palvelurak.) ha	1	1	1
Uusia erillispientalotontteja annettu luovutukseen	21	21	25
Myyty/ vuokrattu (Erillispientalo), kpl	10	25	25
Myyty / vuokrattu (Asuinpientalo, Rivitalo), k-m ²	0	1 000	1 200
Myyty /vuokrattu (Kerrostalo, Liikehuoneisto), k-m ²	0	7200	2500
Kaavoitus			
Asemakaava ja muutos yhteensä ha	29,8	60	60
Uusia kaavoitettuja tontteja (Erillispientalo), kpl	0	160	45
Uutta rakennusoikeutta (Asuinpientalo, Rivitalo), k-m ²	0	0	2 500
Uutta rakennusoikeutta (Kerrostalo, Liikehuoneisto), k-m ²	0	7 000	0
Rakennusvalvonta			
Rakennuslupien ja ilmoitusten määrä	309	310	310
Valmistuneet asunnot	30	70	50
Siivous- ja ruokapalvelu			
Siivouksen kokonaiskustannukset €/siiv.m ² /pv	0,09	0,11	0,11
Ruokapalvelu, kouluaterian keskihinta/€	2,95	2,78	2,95
Liikennepalvelut			
Kuljetusoppilaiden määrä/käyttöaste linjaliikenteessä			48 %

Vesihuoltolaitos

Vastuhenkilö: Vesihuoltopäällikkö Riikka Johansson

Tuloarviot ja määrärahat

Tuloslaskelma Sitova TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Muutos- %	Talous- suunnitelma 2021	Talous- suunnitelma 2022	Talous- suunnitelma 2023
Toimintatuotot	4 063 803	4 172 400	4 600 000	10 %	4 650 000	4 700 000	4 750 000
Myyntituotot	4 063 303	4 172 400	4 600 000	10 %	4 650 000	4 700 000	4 750 000
Muut toiminatuotot	500	0	0	—	0	0	0
Toimintakulut	-2 397 568	-2 467 700	-2 527 900	2 %	-2 646 200	-2 754 700	-2 861 900
Henkilöstökulut	-40 611	-79 800	-82 700	4 %	-84 300	-86 100	-86 600
Palvelujen ostot	-2 195 301	-2 258 100	-2 305 400	2 %	-2 412 100	-2 518 800	-2 625 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-157 252	-120 300	-130 300	8 %	-140 300	-140 300	-140 300
Muut toimintakulut	-4 404	-9 500	-9 500	0 %	-9 500	-9 500	-9 500
TOIMINTAKATE	1 666 235	1 704 700	2 072 100	22 %	2 003 800	1 945 300	1 888 100
Rahoitustuotot ja -kulut	-330 892	-326 700	-319 300	-2 %	-312 000	-304 600	-302 700
VUOSIKATE	1 335 342	1 378 000	1 752 800	27 %	1 691 800	1 640 700	1 585 400
Poistot ja arvonalentumiset	-1 519 696	-1 567 800	-1 816 000	16 %	-1 908 000	-2 038 700	-1 852 200
Poistoero	5 898	0	0	—	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-178 456	-189 800	-63 200	-67 %	-216 200	-398 000	-266 800

Toiminnan kuvaus

Hollolan vesihuoltolaitos vastaa Hollolan kunnan yleisen vesihuollon järjestämisestä lakien ja määräysten mukaisesti. Hollolan kunta on sopinut vesihuollon järjestämisestä ja vesihuoltopalvelujen tuottamisesta Lahti Aqua Oy:n kanssa konsessiosopimukseen perustuen vuodesta 2008 alkaen. Sopimuksen kokonaiskesto on 15 vuotta, minkä jälkeen sitä voidaan jatkaa 5 vuoden jaksoissa.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Vesihuoltolaitos huolehtii vedenhankinnasta ja jakelusta sekä viemäroinnistä kunnan hyväksymällä toiminta-alueella. Laitoksen palveluja käyttäviltä asiakkailta peritään vesihuoltolain mukaisia vesihuoltomaksuja. Vesihuoltolaitos tekee yhteistyötä mm. kuntatekniikan, ympäristönsuojelun sekä maankäytön ja kaavoittamisen kanssa.

Konsessiosopimuksen mukaisesti Lahti Aqua Oy huolehtii aiemmin mainittujen palveluiden järjestämisestä Hollolan kunnan alueella. Lahti Aqua Oy:n ja kunnan

tavoitteita ja niiden toteutumista seurataan yhteistyöryhmän kokouksissa. Yhteistyön periaatteena on säilyttää kuntakohtaiset maksut, omistus ja investoinnit, mutta tuottaa asiantuntevat ja toimintavarmat vesihuoltopalvelut yhdessä yksikössä (Lahti Aqua Oy).

Hollolan vesihuoltolaitoksen tulevaisuuden haasteina ovat taloudellisen tasapainon löytäminen, kun otetaan huomioon suuret investointitarpeet uusilla asemakaava-alueilla, vanhenevan verkoston korjausvelan haltuunotto saneerauksin sekä toiminta-alueella sijaitsevien liittymättömien kiinteistöjen liittäminen vesihuollon piiriin.

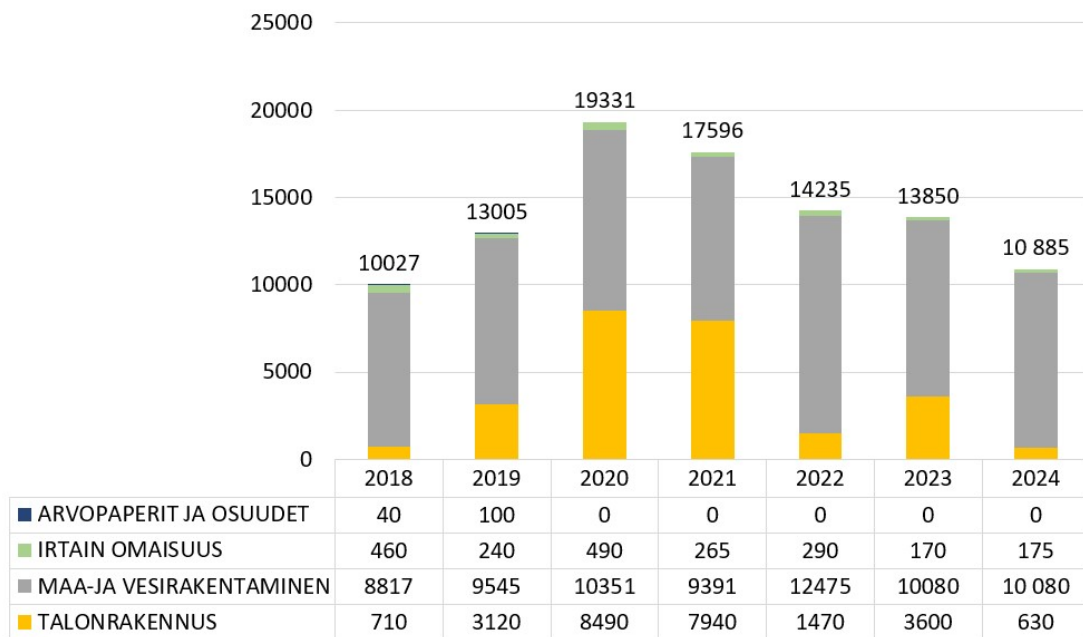
Vesihuoltolaitoksen talouden tasapainottamiseksi esitetään liittymismaksujen muuttamista palautuskelvottomiksi ja verollisiksi, jolloin liittymismaksutulot kertyy arviolta 200 000 – 300 000 € vuonna 2020. Lisäksi perusmaksuja nostetaan 15 %, jolloin perusmaksutulot nousevat noin 140 000 €. Muutoksilla pyritään varautumaan myös tulevien vuosien investointitarpeisiin vesihuoltolain periaatteiden mukaisesti.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

Vesihuoltolaitos	Toteuma 2018	Ennuste 2019	Tavoite 2020
Laskutettava vesimäärä, 1000 m ³	872	882	850
Laskutettava jätevesimäärä, 1000 m ³	830	862	810
Liittyjäkiinteistöjen määrä, kpl	4 480	4 500	4 560
Vesimaksu, €/m ³ (alv. 0%)	1,54	1,57	1,57
Jätevesimaksu, €/m ³ (alv. 0%)	2,52	2,57	2,57
Tuloutus kunnalle, milj.€	0,3	0,3	0,3

4. Investointiosa

Bruttoinvestoinnit 2018—2023, 1000 euroa



KIINTEISTÖINVESTOINTIEN TAVOITTEET

UUSINVESTOINNIT

- Palvelutason parantaminen

PERUSPARANNUKSET

- Toiminnallisuuden ja terveellisuuden parantaminen
- Korjausvastuun pienentäminen
- Energiansäästö

KORVAUSINVESTOINNIT

- Korjausvastuun pienentäminen

KUNTATEKNIIKAN INVESTOINTIEN TAVOITTEET

UUSINVESTOINNIT

- Määränlisäys / tonttitarjonnan takaaminen
- Palvelukyvyyn parantaminen / kevyen liikenteen väylät ja pysäkkikatokset

PERUSPARANNUKSET

- Palvelukyvyyn parantaminen / omaisuuden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen

KORVAUSINVESTOINNIT

- Palvelukyvyyn parantaminen / omaisuuden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen

VESIHUOLTOLAITOKSEN INVESTOINTIEN TAVOITTEET

UUSINVESTOINNIT

- Uusien verkostojen rakentaminen tonttitarjontaa vastaavaksi
- Palvelukyvyyn parantaminen
- Verkostojen määrän lisääminen mahdollisimman laajalle asiakasryhmälle

PERUSPARANNUKSET

- Verkostojen toimintavarmuuden lisääminen ketjuttamalla

LAAJENNUSINVESTOINNIT

- Vanhoja verkostoja suuremmiksi kokonaisuuksiksi yhdistämällä
- Verkostojen määrän lisäys kuntalaisia paremmin palvelevaksi
- Palvelukyvyyn ja omaisuuden arvon säilyminen
- Turvallisuuden parempi ylläpitäminen ja verkosto- ja laitosomaisuuden käyttökelpoisuuden säilyttäminen

KORVAUSINVESTOINNIT

- Omaisuuden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen
- Turvallisuuden ja toimivuuden takaaminen

Investoinnit yhteensä

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
TALONRAKENNUS							
Menot	1 113	3 120	8 490	7 940	1 470	3 600	630
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot*	4 112	0	0	0	0	0	0
Netto	-2 998	3 120	8 490	7 940	1 470	3 600	630
MAA-JA VESIRAKENTAMINEN							
Menot	7 800	9 545	10 351	9 391	12 475	10 080	10080
Rahoitusosuudet	0	100	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot*	126	420	420	420	420	420	420
Netto	7 800	9 445	10 351	9 391	12 475	10 080	9660
IRTAIN OMAISUUS							
Menot	127	240	490	265	290	170	175
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot*	0	0	0	0	0	0	0
Netto	127	240	490	265	290	170	175
ARVOPAPERIT JA OSUUDET							
Menot	40	100	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot*	79	0	0	0	0	0	0
Netto	-39	100	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ							
Menot	9 081	13 005	19 331	17 596	14 235	13 850	10 885
Rahoitusosuudet	0	100	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	4 316	420	420	420	420	420	420
Netto	4 765	12 485	18 911	17 176	13 815	13 430	10 465

* Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloissa esitetty luovutusarvo

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
MAA-ALUEET							
Menot	494	1 400	1 400	2 000	2 000	2000	1100

Määräraha on varattu maa-alueiden hankintaan.

MAA-ALUEIDEN MYYNNIT	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tasearvo	0	120	120	120	120	120	120
Luovutusarvo	126	420	420	420	420	420	420
Myyntivoitto-/tappio	126	300	300	300	300	300	300

Maa-alueiden myynneistä arvioidaan saatavan 420 000 euron myyntitulot ja 300 000 euron myyntivoitot. Myyntivoitot on budjetoitu konsernipalvelujen talousarvioon.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
KADUNRAKENNUS JA MUUT YLEISET ALUEET							
Menot	2 366	2 665	4 601	4 871	5 725	4 910	5 535
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0	0
Netto	2 366	2 665	4 601	4 871	5 725	4 910	5 535

Määräraha on varattu kadunrakennus ja muiden yleisten alueiden investointeihin.

Hankekohtainen erittely:

Katu- ja aluerakentaminen	3 830
mm.	
Hopeakallion alueen ja Paassillan alueen esirakentaminen (U)	1 200
Kartanon alueen peruskorjaus	670
Kiventöyryntien alue (U)	1 000
Kukonkoivun teollisuusalue	100
Lehtorannan alue	550
Terveystie	120
Siltojen peruskorjaukset, Messiläntien ulkoilusillat (yhteiset Lahden kanssa)	80
Päällystys ja viimeistelyt	215
Erilliset liikenneturvallisuuskohteet	70
Katuvalaistus	280
Yleiset alueet	70
Liikunta-alueet	136

Tarkemmat erittelyt kohteista elinvoimavaliokunnan esityksessä.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ETELÄINEN KEHÄTIE							
Menot	2 907	3 030	1 530	70	0	0	0

Määräraha on varattu eteläisen kehätien kunnan rahoitusosuuteen. Kehätien kokonaiskustannus on 7,7 milj. euroa. Hankkeen on määrä valmistua vuoden 2021 alussa.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
VESIHUOLTOLAITOS							
Menot	2 034	2 450	2 820	2 450	4 750	3 170	3 450
Rahoitusosuudet	0	100	0	0	0	0	0
Netto	2 034	2 350	2 820	2 450	4 750	3 170	3 450

Hankekohtainen erittely:

mm.

Paassilta-Hopeakallio (Alumiinitie, Tinatie)	100
Kiventöyryntie	400
Kartanon alue (hulevesi ja saneeraus)	700
Lehtoranta	300
Salpakankaantien/Mäkirinteentien alue	300
Kukonkoivun teollisuusalue	100
Saneerattavat pumppaamot	300

Tarkemmat erittelyt kohteista elinvoimavaliokunnan esityksessä.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
PERUSPARANNUKSET							
Menot	1 027	920	1 590	1 140	470	700	630
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0	0
Netto	1 027	920	1 590	1 140	470	700	630

Hankekohtainen erittely:

Nostavan koulu	140
Pyhäniemen koulu	280
Hämeenkosken koulu/päiväkoti	160
Salpakankaan koulu	300
Hämeenkosken paloasema	100
Pääkirjasto	60
Uimahalli	250
Muut kohteet	300

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
KORVAUS-/UUSINVESTOINNIT							
Menot	87	2 200	6 900	6 800	1 000	2 900	0
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0	0
Netto	87	2 200	6 900	6 800	1 000	2 900	0

Hankekohtainen erittely:

Hollolan sosiaali- ja terveyskeskus (kokonaisinvestointi 14,35 milj. euroa)	6 900
--	-------

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
IRTAIN OMAISUUS							
Menot	127	240	490	265	290	170	175

Määräraha on varattu palvelualueiden irtaimen omaisuuden investointeihin.

Palvelualuekohtainen hanke-erittely

Konsernipalvelut	165
Digiohjelman mukaiset ICT-hankkeet	130
Muu irtain omaisuus	35
Elinvoiman palvelualue	135
Ruokapalveluiden kalusteet	40
Koneet ja kalusto	95
Hyvinvoinnin palvelualue	190
Yhteisöllinen kirjasto, kalusto	140
Tieto- ja viestintäteknikka, AV-laitteet ja muu irtain omaisuus	50

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ARVOPAPERIT JA OSUUDET							
Menot	40	100	0	0	0	0	0

Määräraha on varattu osakkeiden hankintoihin. Vuonna 2020 ei arvioida tarvittavan määrärahaa osakkeiden hankintaan.

5. Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma osoittaa, miten tulorahoitus kattaa kunnan palvelujen tuottamisesta aiheutuvat menot. Tulorahoituksen riittävyttä arvioidaan toiminta- ja vuosikatteen sekä tilikauden tuloksen avulla.

Toimintakate on toimintatulojen ja -menojen erotus. Se osoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla, käyttötalouden valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla. Vuoden 2020 talousarviossa toimintakate heikenee vuoden 2019 ennusteeseen nähden 2,3 %:ia.

Vuosikate ilmoittaa, paljonko talousarviovuoden tulorahoituksesta jää investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Talouden tasapainoa arvioitaessa vuosikatteen riittävyttä tulisi verrata poistoihin ja nettoinvestointeihin. Vuoden 2020 talousarvion vuosikate kattaa suunnitelman mukaisista poistoista 87 % Nettoinvestoinneista vuosikate kattaa n. 37 %, mikä johtuu poikkeuksellisen suuresta investointitasosta.

Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Vuoden 2020 talousarvion tulos on 1,1 milj. euroa alijäämäinen. Tilikauden tulosta voidaan vielä käsitellä rahastojen/tai varausten muutoksilla eli niin sanotuilla tuloksen käsittelyerillä.

Tuloslaskelman viimeinen rivi osoittaa tilikauden yli-/alijäämän, joka vuonna 2020 on 1,1 milj. euroa alijäämäinen.

Verotulot

Talousarvion verotulokohta koostuu kunnan tuloverosta eli kunnallisverosta, yhteisöverosta sekä kiinteistöverosta.

Hollolan kunnan talousarvio 2020 perustuu kuluvan vuoden voimassa olevaan 21,0 prosentin kunnallisveroasteeseen ja kuluvan vuoden voimassa oleviin kiinteistöveroasteisiin.

Kunnallisvero

Kunnallisvero on arvioitu 86,2 milj. euroksi eli vuoden 2019 talousarviota n. 3,7 % (n. 3,1 milj. eur) suuremaksi. Suhteellisen suurta kasvua selittää vuoden 2019 tulorekisteri ja verokorttiuudistukset. Arvio perustuu Kuntaliiton veroennustekehikkoon, jossa on huomioitu hallituksen budjettiriihessä tekemät päätökset sekä tilastokeskuksen uusimmat väestöennusteet.

Kiinteistövero

Kiinteistöverolaskelmat vuodelle 2020 perustuvat Hollolassa vuonna 2019 voimassa oleviin kiinteistöveroasteisiin. Kiinteistöveroa arvioidaan kertyvän n. 5,7 milj. euroa. Vuodelle 2020 alunperin suunniteltu

kiinteistöverouudistus lykkääntyi lausuntokierroksen palautteen johdosta toteutettavaksi vuodelle 2022. Uudistuksen tavoitteena on oikeudenmukaistaa kiinteistöjen verotusta. Uudistuksen tavoitteena ei ole lisätä eikä vähentää kuntien kiinteistöverotuloja.

Vakituiset asuinrakennukset	0,55 %
Yleinen kiinteistövero	1,15 %
Loma-asunnot	1,10 %

Yhteisövero

Yhteisöveron kertymän arvioidaan säilyvän vuoden 2019 tasolla eli olevan n. 3,0 milj. euroa. Arvio perustuu Kuntaliiton veroennustearvioon.

Valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta. Tämä toteutetaan tasaamalla palvelujen järjestämisen kustannuseroja sekä kuntien välisiä tulopohjaeroja. Rakenteellisesti valtionosuusjärjestelmä koostuu kahdesta osasta:

1. varsinaisesta valtionosuudesta, jolla myös tasataan kuntien kustannus- ja tarve-eroja ja
2. kuntien välisestä tulopohjan tasauksesta.

Kustannuserojen tasauksen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Toisena valtionosuusjärjestelmän kiinteänä osana kuntien tulopohjaa tasataan kunnan verotulojen perusteella. Järjestelmässä merkittävämpi rooli on kustannuserojen tasauksella, jonka kautta valtion raha ohjataan järjestelmään. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus puolestaan on kuntien välinen. Järjestelmää täydentää tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville kunnille myönnettävä harkinnanvarainen valtionosuuden korotus.

Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan rahoituksen saaja päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Vuonna 2020 Hollolan valtionosuuksien arvioidaan olevan 41,5 milj. euroa, jossa on lisäystä edellisvuoteen verrattuna 3,8 milj. euroa. Arvio perustuu Kuntaliiton alustaviin laskelmiin. Valtionosuuksien kasvu vuonna 2020 johtuu kikysovimukseen sisältyneen lomarahaleikkauksen päättymisestä, indeksikorotusten leikkausten päättymisestä, kustannustenjaon tarkistuksesta sekä verotulomenetysten kompensatiosta. Verotulomenetysten kompensatiot erotetaan peruspalvelujen valtionosuudesta vuonna 2020.

Kunnan oma valtionosuusprosentti on ensi vuonna 27,13,% eli 1,66%-yksikköä enemmän kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti keskimäärin, joka on 25,47%. Valtiovarainministeriö päättää kunnan

peruspalveluiden valtionosuudesta lopullisesti joulukuussa 2019.

KUNNAN VALTIONOSUUSRAHOITUS 2020

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (VM)	euroa	euroa/asukas
Ikärakenne	85 909 123	3 640
Sairastavuus	28 215 494	1 195
Muut laskennalliset kustannukset	4 263 898	181
Kunnan laskennalliset kustannukset yhteensä	118 388 516	5 016
Kunnan omarahoitusosuus laskennallisesta kustannuksesta	-3 655,41 €/asukas	-3 655
Valtion osuus laskennallisesta kustannuksesta	32 113 529	1 361
Lisäosat	335 234	14
Valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset yhteensä	-2 779 716	-118
- mistä kunnan rahoitus Kelan myöntämän perustoimeentulotuen menoihin	-840 747	-36
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ennen tulopohjan tasausta	29 669 048	1 257
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus (+tasauslisä/-tasausvähennys)	6 829 584	289
1. Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (VM)	36 498 632	1 546
2. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet		
Vuoden 2019 rahoitus	-4 514 470	-191
Laskurilla laskettu rahoitus vuodelle 2020	-6 112 370	-259
<i>Mistä</i>		
- kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutukseen	-84 €/asukas	-1 980 306
- kunnan omarahoitusosuus ammatilliseen koulutukseen	-179 €/asukas	-4 216 182
- positiiviset erät (esim. lukiorahoitus, vammaiskorotukset, opistot, taidelaitokset, apip)		84 118
Kunnan valtionosuusrahoitus 2020	31 984 162	1 355
HUOM! Uusi momentti 28.90.35 Veromenetysten kompensatiot		
- veromenetysten kompensatiot vuosina 2010-2020	9 481 687	402
Kunnan valtionosuus ja veromen. kompensatiot 2020	41 465 848	1 757

Rahoitustulot ja -menot

Rahoitustulot ja -menot sisältää mm. pitkäaikaisten lainojen korot, verotilitysten korot, antolainojen korot, vesihuoltolaitoksen tuloutuksen, viivästyskorot ja osinkotulot. Alhainen korkotaso näkyy korkokuluissa. Rahoituserät ovat arviolta n. -230 t euroa. Osinkotuottoja arvioidaan kertyvän n. 450 t euroa.

Poistot

Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista yhteensä n. 8,2 milj. euroa (v. 2019 n. 9,2 milj. euroa).

Poistot on laskettu valtuuston hyväksymien poistoperusteiden mukaisesti, joita on viimeksi päivitetty valtuustossa 25.9.2017 sekä 13.11.2017.

Tuloslaskelma

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Ennuste 2019	Talousarvio- esitys 2020	Muutos- %
Toimintatuotot	30 487 107	28 555 400	28 555 400	28 673 500	0,4 %
Myyntituotot	11 656 336	11 703 400	11 703 400	12 741 200	8,9 %
Maksutuotot	2 156 333	3 143 300	3 143 300	2 254 500	-28,3 %
Tuet ja avustukset	2 073 707	720 000	720 000	707 000	-1,8 %
Vuokratuotot	12 886 966	12 510 300	12 510 300	12 499 100	-0,1 %
Muut toimintatuotot	1 713 765	478 400	478 400	471 700	-1,4 %
Valmistus omaan käyttöön	72 617	60 000	60 000	50 000	-16,7 %
Toimintakulut	-147 751 591	-153 317 300	-154 307 300	-157 795 400	2,3 %
Henkilöstökulut	-31 084 829	-31 450 000	-32 080 000	-33 161 300	3,4 %
Palvelujen ostot	-95 458 095	-103 536 700	-104 236 700	-104 719 900	0,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 587 349	-2 504 900	-2 504 900	-4 524 800	80,6 %
Avustukset	-4 016 335	-4 434 600	-4 094 600	-3 818 500	-6,7 %
Muut toimintakulut	-12 604 983	-11 391 100	-11 391 100	-11 570 900	1,6 %
TOIMINTAKATE	-117 191 867	-124 701 900	-125 691 900	-129 071 900	2,7 %
Verotulot	89 740 659	91 800 000	91 800 000	94 900 000	3,4 %
Kunnan tulovero	81 565 367	83 100 000	83 100 000	86 200 000	3,7 %
Kiinteistövero	5 376 272	5 700 000	5 700 000	5 700 000	0,0 %
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 799 020	3 000 000	3 000 000	3 000 000	0,0 %
Valtionosuudet	36 416 981	36 722 000	37 722 000	41 472 000	9,9 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-60 298	-480 000	230 000	-229 600	-199,8 %
VUOSIKATE	8 905 475	3 340 100	4 060 100	7 070 500	74,1 %
Poistot ja arvonalentumiset	-10 436 840	-9 209 600	-9 209 600	-8 157 700	-11,4 %
Satunnaiset tuotot ja kulut	-583 863	750 000	750 000	0	-100,0 %
Poistoero, varausten ja rahastojen muutokset	5 898	0	0	0	—
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-2 109 331	-5 119 500	-4 399 500	-1 087 200	-75,3 %
Tunnusluvut					
Asukasmäärä	23602	23502	23502	23 388	
Toimintatuoto/Toimintakulut, %	21 %	19 %	19 %	18 %	
Vuosikate/Poistot, %	85 %	36 %	44 %	87 %	
Vuosikate/asukas, euroa	377	142	173	302	

Tuloslaskelma suunnitelmavuosiin (sisältää taseyksikön)

1 000 €	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Talous- suunnitelma 2021	Talous- suunnitelma 2022	Talous- suunnitelma 2023
Toimintatuotot	30 487	28 555	28 674	28 890	30 117	30 222
Myyntituotot	11 656	11 703	12 741	12 809	12 864	12 897
Maksutuotot	2 156	3 143	2 255	2 255	2 255	2 255
Tuet ja avustukset	2 074	720	707	767	767	807
Vuokratuotot	12 887	12 510	12 499	12 588	13 760	13 792
Muut toimintatuotot	1 714	478	472	472	472	472
Valmistus omaan käyttöön	73	60	50	50	50	50
Toimintakulut	-147 752	-153 317	-157 795	-161 301	-163 482	-165 319
Henkilöstökulut	-31 085	-31 450	-33 161	-33 843	-34 234	-34 577
Palvelujen ostot	-95 458	-103 537	-104 720	-107 269	-109 092	-110 532
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 587	-2 505	-4 525	-4 555	-4 572	-4 583
Avustukset	-4 016	-4 435	-3 819	-4 120	-4 070	-3 993
Muut toimintakulut	-12 605	-11 391	-11 571	-11 514	-11 514	-11 634
TOIMINTAKATE	-117 192	-124 702	-129 072	-132 361	-133 315	-135 048
Verotulot	89 741	91 800	94 900	96 800	100 000	101 600
Kunnan tulovero	81 565	83 100	86 200	88 000	91 000	92 500
Kiinteistövero	5 376	5 700	5 700	5 700	5 800	5 900
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 799	3 000	3 000	3 100	3 200	3 200
Valtionosuudet	36 417	36 722	41 472	41 000	41 400	41 500
Rahoitustuotot ja -kulut	-60	-480	-230	-222	-220	-258
VUOSIKATE	8 905	3 340	7 071	5 217	7 865	7 795
Poistot ja arvonalentumiset	-10 437	-9 210	-8 158	-8 988	-10 452	-10 302
Satunnaiset tuotot ja kulut	-584	750	0	0	0	0
Poistoero, varausten ja rahastojen muutokset	6	0	0	0	250	250
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-2 109	-5 120	-1 087	-3 771	-2 337	-2 257
Tunnusluvut						
Asukasmäärä	23602	23502	23 388	23 261	23 121	22 972
Toimintatuoto/Toimintakulut, %	21 %	19 %	18 %	18 %	18 %	18 %
Vuosikate/Poistot, %	85 %	36 %	87 %	58 %	75 %	76 %
Vuosikate/asukas, euroa	377	142	302	224	340	339

Kokonaistarkastelu

Tuloslaskelma

	Kunta	Vesihuolto- laitos	Talousarvio- esitys 2020
Toimintatuotot	24 073 500	4 600 000	28 673 500
Myyntituotot	8 141 200	4 600 000	12 741 200
Maksutuotot	2 254 500	0	2 254 500
Tuet ja avustukset	707 000	0	707 000
Vuokratuotot	12 499 100	0	12 499 100
Muut toimintatuotot	471 700	0	471 700
Valmistus omaan käyttöön	50 000	0	50 000
Toimintakulut	-155 267 500	-2 527 900	-157 795 400
Henkilöstökulut	-33 078 600	-82 700	-33 161 300
Palvelujen ostot	-102 414 500	-2 305 400	-104 719 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 394 500	-130 300	-4 524 800
Avustukset	-3 818 500	0	-3 818 500
Muut toimintakulut	-11 561 400	-9 500	-11 570 900
TOIMINTAKATE	-131 144 000	2 072 100	-129 071 900
Verotulot	94 900 000	0	94 900 000
Kunnan tulovero	86 200 000	0	86 200 000
Kiinteistövero	5 700 000	0	5 700 000
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 000 000	0	3 000 000
Valtionosuudet	41 472 000	0	41 472 000
Rahoitustuotot ja -kulut	89 700	-319 300	-229 600
VUOSIKATE	5 317 700	1 752 800	7 070 500
Poistot ja arvonalentumiset	-6 341 700	-1 816 000	-8 157 700
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0
Poistoero, varausten ja rahastojen muutokset	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-1 024 000	-63 200	-1 087 200

6. Rahoitusosa

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien nettokassavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan miten alijäämäinen nettokassavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.

Talousarvion rahoitusosaan siirretään tuloslaskelmasta vuosikate ja investointiosasta investointien määrä ja niiden rahoitusosuudet.

Valtuustoon nähden sitovat tasot:

- Antolainojen lisäys
- Pitkäaikaisten lainojen lisäys

Rahoituslaskelma Sisältää vesihuoltolaitoksen	Tilinpäätös 2018	Alkuperäinen Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Talous- suunnitelma 2021	Talous- suunnitelma 2022	Talous- suunnitelma 2023
Toiminnan rahavirta	7 372 113	7 690 300	6 770 500	6 770 500	4 916 600	7 565 201
Vuosikate	8 905 475	7 990 300	7 070 500	5 216 600	7 865 200	7 794 500
Satunnaiset erät	-583 863					
Tulorahoituksen korjauserät	-949 498	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000	-299 999
Investointien rahavirta	-3 867 660	-12 445 000	-18 911 000	-17 176 000	-13 815 000	-13 430 000
Investointimenot	-8 954 098	-13 005 000	-19 331 000	-17 596 000	-14 235 000	-13 850 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	100 000	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 086 438	460 000	420 000	420 000	420 000	420 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 504 454	-4 754 700	-12 140 500	-10 405 500	-8 898 400	-5 864 799
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	-84 370	0	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Antolainasaamisten lisäykset	-183 900	0	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
Antolainasaamisten vähennykset	99 530	0	100 000	100 000	100 000	100 000
Lainakannan muutokset	-8 046 082	4 400 000	12 363 000	10 074 000	8 890 000	5 475 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	12 000 000	26 000 000	17 000 000	15 500 000	10 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-8 046 082	-7 600 000	-10 637 000	-6 926 000	-6 610 000	-4 525 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	-3 000 000			
Muut maksuvalmiuden muutokset	-338 292	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-8 468 744	4 400 000	12 263 000	9 974 000	8 790 000	5 375 000
Rahavarojen muutos / vaikutus maksuvalmiuteen	-4 964 290	-354 700	122 500	-431 500	-108 400	-489 799
Tunnusluvut						
Investointien tulorahoitus	99 %	62 %	37 %	30 %	55 %	56 %
Lainanhoitokate	1,1	1,0	0,7	0,8	1,2	1,6

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten vähennykset sisältävät antolainojen lyhennykset. Kunnalla ei ole enää antolainoja eikä kunta harjoita antolainastoimintaa muutoin kuin erikseen päätettäessä välirahoituksen osalta. Välirahoitusten osalta on talousarviossa varauduttu 0,2 milj. euron lisäykseen.

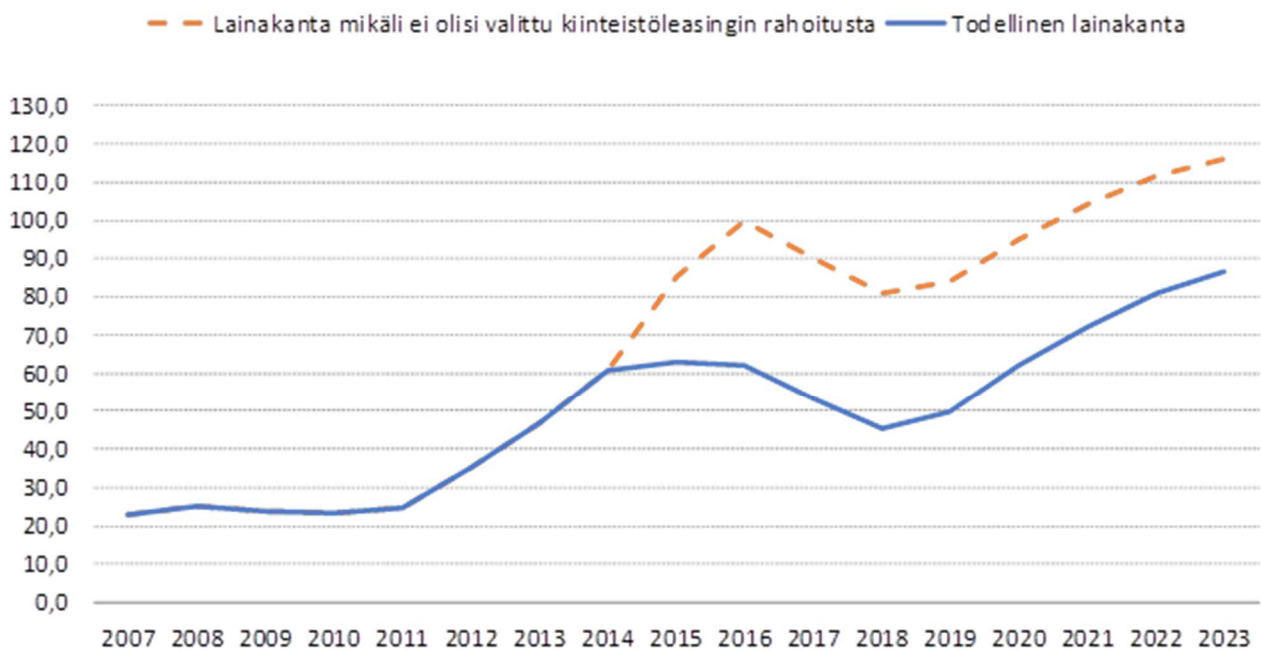
Lainakannan muutokset

Vuonna 2020 tulo-rahoituksella pystytään kattamaan investoinneista n. 37 %:ia ja suurin osa investoinneista joudutaan kattamaan vieraalla pääomalla. Vierasta

pääomaa tarvitaan lisäksi lainojen lyhennyksiin. Vuonna 2020 lainoja lyhennetään 13,6 milj. euroa ja pitkäaikaista lainaa otetaan 26,0 milj. euroa.

Lainakannan arvioidaan kasvavan n. 62,0 milj. euroon vuoden 2020 aikana ollen n. 2 650 euroa asukasta kohden. Taloussuunnitelmakauden lopussa lainakannan arvioidaan kasvavan investointimenopaineiden vuoksi lähes 86,4 milj. euroon eli n. 3 762 euroon per asukas.

Lainakanta 2010–2023, milj. euroa



7. Hollolan kuntakonserni, konserniyhteisöille asetettavat tavoitteet

Yleiset tytäryhteisöjä koskevat tavoitteet

- Tytäryhtiöiden tulee toimia kunnanvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen
- Sisäisen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää konserniohjeiden mukaisesti ja niistä raportoitaessa noudattaa konserniohjetta
- Kaikilta yhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta
- Tytäryhteisöjen tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää tukityöllistäminen
- Konsernin sisäiset palveluostot on keskitettävä tarkoituksenmukaisesti koko konsernin etu huomioiden

Talouteen liittyvä tavoite:

- Käyttökateprosentin pysyminen vähintään vuoden 2018 tilinpäätöksen tasolla tai parantaminen

Konserniyhtiö	Hollolan Asuntotalot Oy
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Asumisen Hollola Tarjoamme luonnonläheisen viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön, joka edistää arjen sujuvuutta.
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Asiakkaiden pysyvyys	Asukkaiden vaihtuvuus alle 5%/kk Käyttöaste yli 95%
Pitkän tähtäimen korjaus- ja kehityssuunnitelman laatiminen/päivitys, kestävän kehityksen ratkaisut huomioiden (esim. aurinkoenergian hyödyntäminen)	Suunnitelma ajan tasalla
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Asumisen Hollola Hyödynnämme Hollolan vetovoimatekijöitä aktiivisesti markkinoinnissa ja viestinnässä asukasluvun kasvattamiseksi
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Asuntojen nettimarkkinoinnin vahvistaminen	Julkiset vuokra-asuntojen markkinointikanavat käytössä
Hintataso kilpailukykyinen	Vuokrataso kehyskuntien tasolla
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Palvelujen Hollola Panostamme parhaaseen asiakaspalveluun
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Asiakkaiden tyytyväisyys	Asiakaspalautteet vähintään edellisen vuoden tasolla
Taloudelliset tavoitteet Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Tasapainoinen talous Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Vuokrasaatavien määrä	Kuluksi kirjattavien vuokrasaatavien määrä ei kasva

Konserniyhtiö	Hollolan Tilapalvelu Oy
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Asumisen Hollola Tarjoamme luonnonläheisen viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön, joka edistää arjen sujuvuutta.
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Kiinteistöjen korjausvelan pitäminen kohtuullisella tasolla	Kiinteistöjen korjausvelan määrä ei kasva
Tilankäytön tehostaminen tiloista luopumalla tai ulosvuokraamalla	Tilojen käyttöaste 95 %
Kiinteistökehityssuunnitelman laadinta	Laadittu 30.6.2020 mennessä
Kiinteistökohtaiset kustannukset eivät nouse vuoden 2019 tasosta	Kiinteistökohtaiset kustannukset
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Palvelujen Hollola Panostamme parhaaseen asiakaspalveluun
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Asiakastyytyväisyys	Asiakaspalautteisiin vastaaminen sovitussa ajassa (vastausaika) < 24 h Asiakaspalautekyselyn toteutus, palautteet vähintään edellisen vuoden tasolla
Kiinteistöjen vuokrauksen hallinnointi ja sen kehittäminen kestäväälle tasolle	Vuokrasopimukset laadittu ennen vuokra-ajan alkua (sisäiset ja ulkoiset sopimukset)

Konserniyhtiö	Koy Harmaaleppä
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Asumisen Hollola Tarjoamme luonnonläheisen viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön, joka edistää arjen sujuvuutta.
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Asiakastyytyväisyys	Asiakaspalautteet hyvää tasoa Täyttöaste 98%
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Asumisen Hollola Hyödynnämme Hollolan vetovoimatekijöitä aktiivisesti markkinoinnissa ja viestinnässä asukasluvun kasvattamiseksi
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Hintataso kilpailukykyinen	Vuokrataso kilpailukykyinen tasolla (vrt Lahden seutu)
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Palvelujen Hollola Panostamme parhaaseen asiakaspalveluun
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Asiakastyytyväisyys	Asiakaspalautteet hyvää tasoa

Konserniyhtiö	Koy Tervasmiiu
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Asumisen Hollola Tarjoamme luonnonläheisen viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön, joka edistää arjen sujuvuutta.
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Asiakastyytyväisyys	Asiakaspalautteet hyvää tasoa Täyttöaste 98%
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Asumisen Hollola Hyödynnämme Hollolan vetovoimatekijöitä aktiivisesti markkinoinnissa ja viestinnässä asukasluvun kasvattamiseksi
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Hintataso kilpailukykyinen	Vuokrataso kilpailukykyinen tasolla (vrt Lahden seutu)
Strategian näkökulma Strategian tavoite	Palvelujen Hollola Panostamme parhaaseen asiakaspalveluun
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)
Asiakastyytyväisyys	Asiakaspalautteet hyvää tasoa

8. Vesihuoltolaitoksen erillislaskelmat

Tuloslaskelma

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Muutos-%	Talous- suunnitelma 2021	Talous- suunnitelma 2022	Talous- suunnitelma 2023
Liikevaihto	4 063 803	4 172 400	4 600 000	10,2 %	4 650 000	4 700 000	4 750 000
Liiketoiminnan muut tuotot	500	0	0	—	0	0	0
Materiaalit ja palvelut	-2 352 553	-2 378 400	-2 435 700	2,4 %	-2 552 400	-2 659 100	-2 765 800
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-157 252	-120 300	-130 300	8,3 %	-140 300	-140 300	-140 300
Palvelujen ostot	-2 195 301	-2 258 100	-2 305 400	2,1 %	-2 412 100	-2 518 800	-2 625 500
Henkilöstökulut	-40 611	-79 800	-82 700	3,6 %	-84 300	-86 100	-86 600
Poistot ja arvonalentumiset	-1 519 696	-1 567 800	-1 816 000	15,8 %	-1 908 000	-2 038 700	-1 852 200
Liiketoiminnan muut kulut	-4 404	-9 500	-9 500	0,0 %	-9 500	-9 500	-9 500
Liikelylijäämä	146 539	136 900	256 100	87,1 %	95 800	-93 400	35 900
Rahoitustuotot ja -kulut	-330 892	-326 700	-319 300	-2,3 %	-312 000	-304 600	-302 700
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaiseriä	-184 353	-189 800	-63 200	-66,7 %	-216 200	-398 000	-266 800
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-184 353	-189 800	-63 200	-66,7 %	-216 200	-398 000	-266 800
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	5 898	0	0	—	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-178 456	-189 800	-63 200	-66,7 %	-216 200	-398 000	-266 800

Rahoituslaskelma

	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019	Talousarvio- esitys 2020	Talous- suunnitelma 2021	Talous- suunnitelma 2022	Talous- suunnitelma 2023
Toiminnan rahavirta						
Tulorahoitus	1 335 342	1 378 000	1 752 800	1 691 800	1 640 700	1 585 400
Liikelylijäämä	146 539	136 900	256 100	95 800	-93 400	35 900
Poistot ja arvonalennukset	1 519 696	1 567 800	1 816 000	1 908 000	2 038 700	1 852 200
Rahoitustuotot ja -kulut	-330 892	-326 700	-319 300	-312 000	-304 600	-302 700
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	0	0	0
Investointien rahavirta	-2 034 358	-2 350 000	-2 820 000	-2 450 000	-4 750 000	-3 170 000
Investointimenot	-2 034 358	-2 450 000	-2 820 000	-2 450 000	-4 750 000	-3 170 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	100 000	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-699 016	-972 000	-1 067 200	-758 200	-3 109 300	-1 584 600
Rahoituksen rahavirta						
Lainakannan muutokset	-300 000	970 000	1 000 000	700 000	3 100 000	1 650 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0	1 270 000	1 300 000	1 000 000	3 250 000	1 800 000
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000	-150 000	-150 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	998 918	0	0	0	0	0
Saamisten muutos kunnalta	0	0	0	0	0	0
Saamisten muutos muilta	67 503	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos kunnalta	460 735	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos muilta	470 681	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	698 918	970 000	1 000 000	700 000	3 100 000	1 650 000
Rahavarojen muutos	-98	-2 000	-67 200	-58 200	-9 300	65 400

Hollolan kunta
PL 66, (Virastotie 3), 15870 Hollola
Puh. (03) 880 111
Fax (03) 880 3474
kirjaamo@hollola.fi
sähköposti: etunimi.sukunimi@hollola.fi

www.hollola.fi
<https://twitter.com/HollolanKunta>
<https://www.facebook.com/hollolankunta/>



HollolaNyt

Tämä on Hollolan kuntalaisten oma mobiiliyhteisö.
Tässä yhteisössä voit vaikuttaa kunnan kehittämiseen
ja antaa mielipiteesi ajankohtaisista asioista.
Saat myös tietoa vireillä olevista asioista.
Vain osallistumalla voit vaikuttaa!

Lataa **HollolaNyt**
sovellus kännykkääsi!



Google Play -kaupasta
tai App Storesta

